

Si Christus non est mortuus, ubi dicent eum A esse, in coelo, vel in terra? In terra manifestum est eum non esse; relinquitur ergo, quod in coelo. Sed quando ascendit in cœlum, cum passus, vel mortuus, vel suscitatus, secundum eos, non sit?

Quæritur etiam ab eis, utrum Christus iudicaturus sit mundum? Nonne legitur in libro Danielis (cap. vii), quod libri conscientiarum aperientur in die iudicii, et vetustissimus dierum sedebit, et singulos iudicabit? Hæc autem innuit in via, ut hoc iudicium consequeretur in patria.

Dicant etiam, opinio sua quibus notetur miraculis? Apud eos sunt miracula per antiphrasim. Relinquitur ergo falsam esse eorum opinionem, quæ non munitur ratione vel auctoritate.

Explicit quadripartita Magistri Alani editio contra hæreticos, Waldenses, Judæos et paganos.

Inferius habebatur :

Fideliter extractum ex manuscripto in Bibliotheca Cisterciensi asservato. xviii Martii 1655.

Franciscus du CHEMIN prior Cistercii.

ALANI AB INSULIS

LIBER

DE PLANCTU NATURÆ.

AD LECTOREM.

279 Liber hic, tam in exemplaribus mss. quam aliorum auctorum citationibus, diversas sortitur inscriptiones. Nonnunquam enim, ut in exemplari abbatæ Cysoniensis, vocatur, *Enchiridion de naturis rerum*, Alias, ut, in exemplari cœnobii Sancti Bertini, *Liber De conquestione naturæ*. Frequentius tamen inscribitur, *Liber de planctu naturæ*, quia nimirum auctor in principio operis introducit naturam plangentem humani generis depravationem sedumque vitiorum dominam; maxime autem, infandi Sodomæ seeleris, in quod, præ cæteris vitiis, invehitur, in tantum ut diversi Auctores, integro libro epigraphem affigan: *Tractatus contra Sodomæ vitium*; quanquam alia quoque vitia plurima acerrime carpat, congruaque præscribat media, quibus singula expugnari debeant. Porro, opus est, ut verbis utar doctoris eximii, Roberti Holkoth in cap. 10 libri *Sapientiæ*, lect. 118, litt. A. *scientificè multum et curiosè compositum*, eoque titulo, gravissimis quibuscunque auctoribus familiare; ut ex eorum scriptis patet. Adeo, ut etiam celeberris ille polygraphus Leo Allatius, eloquentiæ professor, illud doctissimis suis *illustrationibus* dignum reputaverit, prout ipsemet testatus est, libro **280** *De apibus Urbanis, seu De viris illustribus, eorumque scriptis, qui, anno 1630 et duobus sequentibus, Romæ fuerunt*; quem librum, anno 1633, ibidem publicavit, et Urbano octavo pontifici dedicavit.

In hoc, inquam, recensitis a seipso elaboratis variis lucubrationibus, subjunxit; *Nunc illustrat*, scilicet Allatius, *librum beati Alani, De complanctu naturæ*. Verum, ut Roma nuper litteris me monuit Romanus Ferdinandus Ughellus, ordinis nostri Cisterciensis clarissimus abbas, intempestive viro superveniens mors, opus imperfectum suppressit, librumque huic, non sine rei literariæ, adeoque et boni communis injuria, preli beneficio privavit: quod eidem nunc tandem ipsemet procuravi, usus duobus mss. exemplaribus, quorum primum mihi subministravit instructissima bibliotheca abbatæ Parcensis juxta Lovanium, sed valde mutilum, principio et fine truncatum; secundum humanissime remisit Reverendus adm. dominus, Hugo Beckmans, abbatæ Cysoniensis, ordinis canonicorum regularium archimandrita dignissimus. Quod cum omnino integrum et perfectum esset, ac insuper vetustate sua plurimum commendabile, illud hic sero secutus fui, adnotando tamen, hinc inde, lectionis varietatem, ubi sensus utramque admisit.

CAROLUS DE VISCH,
prior Dunensis.

281 LIBER DE PLANCTU NATURÆ.

In lacrymas risus, in fletum gaudia verto :
 In planctum plausus, in lacrymosa jocos,
 Cum sua naturam video secreta silere,
 Cum Veneris monstro naufraga turba perit.
 Cum Venus in Venerem pugnaus, illos facit illas :
 Cumque suos magica devirat arte viros.
 Non fraus tristitiam, non fraudes fletus adulecti
 Non dolus, imo dolor parturit, imo parit.
 Musa rogat, dolor ipse jubet, natura precatur,
 Ut donem flendo, flebile carmen eis.
 Heu! quo naturæ recessit gratia? morum
 Forma, pudicitia norma, pudoris amor!
 Flet natura, silent mores, proscribitur omnis
 Orphanus a veteri nobilitate pudor.
 Activi generis sexus, se turpiter horret
 Sic in passivum degenerare genus.
 Femina vir factus, sexus denigrat honorem,
 Ars magicæ Veneris hermaphroditat eum.
 Prædicat et subjicit, sit duplex terminus idem,
 Grammaticæ leges ampliat ille nimis.
 Se negat esse virum, naturæ factus in arte
 Barbarus. Ars illi non placet, imo, tropus.
 Non tamen ista tropus poterit translatio dici;
 In vitium melius ista figura cadit.
 Hic modo est logicus, per quem conversio simplex
 Artis, naturæ jura perire facit.
 Cudit in incude, quæ semina nulla monetat
 Horret et incudem malleus ipse suam.
 Nullam materiam matricis signat idæa,
 Sed magis in sterili littore vomer arat.
 Sic pede dactilico Veneris male iambitur usus,
 In quo non patitur syllaba longa brevem.
 Quamvis feminæ speciei supplicet omnis
 Forma viri, semper hujus honore minor;
 Quamvis Tyndaridi vultus formetur, Adonis
 Narcissique decor victus adoret eam :
 Spernitur ipsa tamen, quamvis decor ille peroret
 Et formæ deitas disputet esse deam.
 Qua Jovis in dextra fulmen langueret, et omnis
 Phœci cessaret otia nervus agens :
 Qua liber fieret servus, propriumque pudorem
282 Venderet Hippolytus, hujus amore fruens.
 Quis impressa semel, mellirent oscula succo,
 Quis mellita darent, mellis in ore savum.
 Spiritus exiret ad basia deditus ori,
 Totus et in labiis luderet ipse sibi.
 Ut dum sic moriar, in me defunctus, in ille
 Felici vita perfruar alter ego.
 Non modo Tyndaridem Phrygius venatur adulter,
 Sed Paris in Paridem monstra nefanda parit.
 Non modo per rimas rimatur basia Thysbes

A Pyramus, huic Veneris rimula nulla placet.
 Non modo Pelides mentitur virginis actus,
 Ut sic virgineum se probet esse virum;
 Sed male naturæ munus pro munere donat,
 Cum sexum lucri vendit amore suum.
 A Genii templo tales anathema merentur,
 Qui Genio decimas, et sua jura negant.

Cum hanc elegiam lamentabili modulatione crebrius recenserem, mulier (27)* ab impassibilis mundi penitiori dilapsa palatio, ad me maturare videbatur accessum; cujus crinis non mendicata luce, sed propria scintillans, non similitudinarie radiorum representans effigiem, sed eorum claritate nativa naturam præveniens, in stellare corpus caput effigabat puellæ; quod duplex tricatura dissimulans, superna non deserens, terræ non dedignabatur osculo arridere. Quoddam vero lilioli tramitis spatium, sub obliquitate decussata, crinis dividebat litigium, nec illa unquam obliquitas vultui erat detrimento, sed præerat decori. Crinale vero aureum in legitimi ordinis choream crinis aurum concilians, vultum mirabatur invenisse conformem. Phantasia enim coloris aurum consequentis, paralogismum visui concludebat. Frons vero in amplam evagata planitiem, lacteo liliata colore, lilio videbatur contendere.

Supercilia auro stellata fulgore, non in sivam evagantia, nec in nimiam demissa pauperiem, inter utrumque medium obtinebant. Oculorum serena placiditas amica blandiens claritate, gemelli præferebat sideris novitatem. Naris utraque odore imbalsamata mellito, nec citra modum humilis, nec injuste prominens; quoddam representabat insigne. Oris nardus naribus delicatas odoris epulas offerebat. Labia modico tumore surgentia Veneris tyrones invitabant ad oscula. Dentes quadam sui coloris consonantia eboris faciem exemplabant. Genarum ignis purpureus, rosarum succensus murice, dulci flamma faciem amicabat: candore namque grato amicam sentiebat temperiem, purpura vultus sindoni maritata. Menti expolita planities crystallina luce circumspicietior, argenteum induebat fulgorem. Colli non injusta proceritas sub gracilitate moderata,
 D cervicem maritari humeris non sinebat.

Mamillarum pomula gratiosæ juventutis maturitatem spondebant. Brachia ad gratiam inspectoris prospectiva, postulare videbantur amplexus. Laterum æquata convallatio, justæ moderationis impressa sigillo, totius corporis speciem ad cumulum perfectionis eduxit.

NOTÆ.

(27) Naturam designat, cujus pulchritudinem descripsit.

VARIÆ LECTIONES.

* Naturam.

Cætera vero quæ thalamus secretior absentabat, meliora fides esse loquebatur. In corpore etenim latebat vultus gratior, cujus facies ostentabat præludium. Et quamvis tanta esset pulchritudinis lætitia, hujus tamen risum decoris, **283** fletus inæstimabilis extinguere conabatur: nam ex oculorum scaturigine derivatus fluxus, doloris prædicabat mentem.

Ipsa etiam facies in terram casto pudore demissa, ipsi puellæ illatam quodammodo loquebatur injuriam; regalis autem diadematis corona rutilans, gemmarum scintillata choreis, in capite superne fulgurabat; cujus non adulterina auri materies ab ipsius honore degenerans, luce sophistica oculos paralogizans, sed ipsius nobilitas ministrabat essentialiam. Miraculoso vero circuito, æternaque volatione ipsum diadema ab oriente peregrinans in occidentem, reciprocando crebrius referebatur in ortum. Idemque perenniter exercendo, ex nimia ejusdem petitione principii, nugatoria motio videbatur. Prædictarum vero gemmarum aliæ ad tempus nova Dei miracula, novo sui luminis sole, visibus offerebant; ad tempus autem, suæ cuscationis eclipsi, videbantur a diadematis exsulare palatio. Aliæ insertæ solio, suæ scintillationis vigiliam perennantes, perennes faciebant excubias. Inter has, circulus elucens ad zodiacæ obliquitatis similitudinem pretiosorum lapidum stellatus, monilibus sidereæ contiguitatis oscula syncopabat. In quo cohors duodena gemmarum, successivo privilegiali que splendore inter alias prærogativam poscere videbatur. In anteriori quoque ipsius diadematis parte, tres pretiosi lapides audaci suæ radiationis superbia, reliquis novem antonomastice præfulgebant. Lapis primus, noctis frigus in luminis incendio pati jubeat exsilium, in quo, ut faceta picturæ loquebantur mendacia, leonis effugiata fulminabat effigies.

Lapis secundus, et priori non secundus in lumine, in præfatæ partis audaciori loco præfulgens, quasi ex quadam indignatione, reliquos lapides deorsum aspicere videbatur. In quo, prout veritatis simia, pictura docebat, sub mutatoria conflictione progrediendo retrogradus, incedendo recedens, cancer post se incedere videbatur.

Lapis tertius oppositi lapidis splendorem pauperulum abundantibus suæ claritatis recompensabat divitiis. In quo, sicut picturæ veritas prædicabat, umbratilis Ledeæ proles sibi mutuo amplexu congratulans incedebat. Ad hunc modum, tres eodem dignitatis honore pollentes, thronum in contradictoria parte locaverunt. Quorum primus sudoris guttulis lacrymas exemplando, quodam imaginario fletu contristabat aspectum. In quo, prout curialis scripturæ phantasia imaginando docebat, adolescentis cujusdam urceolus, fluentem excipiebat torrentem. Lapis secundus a suo regno caloribus hospitia glaciali torpore repellendo, hiemem sibi hospitem vindicabat: in quo, ex caprinæ lanæ

A adulterino vellere, capricorni tunicam pictura tenuerat. Lapis tertius, vultum lucis induens crystallinæ, hiemis prophetabat adventum. In quo assidua sui arcus inflexione senex Chironius vulnere minabatur, nunquam tamen minis recompensabat effectum. Alteri quoque lateri blandienti lascivens gemmarum benigna oculis gratiatur serenitas. Quarum prima rosei coloris flammata murice, rosam visibus præsentabat: in qua taurus suæ frontis insignia præferens, sitire prælium videbatur. Alia, suæ lucis privilegiata temperie, bonitatis gratia sororum trahebat collegia, in qua aries frontis honore superbiens, gregis postulabat dominium.

B Tertia vero, viriditatem præferens smaragdineam, refocillationis oculorum in se gerebat antidotum, in qua, sub imaginario flumine, pisces suæ naturæ nando littoris exercitium frequentabant.

In contradicenti latere throni, siderum pulchritudo jucundo scintillabat applausu. Horum lapidum primus, suæ fulgurationis aureo sole radians indefesse pulchritudinis gratiam efferebat, in qua, sicut sculpturæ tropica figura demonstrabat, quadam sui prærogativa fulgoris, astris contendebat Astræa. Secundus, non superfluo splendore luxurians, nec penuriosi splendoris mendicans scintillas, flamma moderata gaudebat: in quo quoque sub æquo examine juxta artis pictoriæ normam, libra ponderum spondebat judicia.

C Tertius, vultus alternando vicarios, nunc serenitatis benevolentiam spondebat, nunc obscuritatis nubes inducebat: in quo resultans **284** facies scorpionis, vultu risum, fletum caudæ minabatur aculeo. Sub his autem duodecim lapidum domiciliis, septena gemmarum pluralitas, motum circularem perennans, miraculoso genere ludendi, choream exercebat plausibilem; nec ipsi choreæ sua deerat suavitas harmoniæ, nunc semi tonis lascivens, nunc mediocri tonorum sonoritate juvenescens, nunc maturiori tuba meliodia procedens, sua modulatione nostrarum aurium excitabat libidinem, et oculis offerebat dormiendi præludium. Sed cui audiendi parcitas auris promeretur offensam, prodigalitas educit fastidium; nam ex abundantia copia audiendi fastidita auris elanguet.

D Ili septem lapides, quamvis nullis juncturarum ligaturis ipsi diademati tenerentur obnoxii, nunquam tamen sui absentatione superiorum lapidum orphana faciebat collegia. Lapis autem superior, adamas erat, qui cæteris motu avarior, prodigalior in desidia, in amplioris sui circuli peragrato, nimiam temporis moram trahebat. Qui tanti frigoris gelicido egnescebat, ut ipsum ex Saturno sidere genitum genialis naturæ probaret conformitas. Secundus Achates erat, qui dum sui cursus vicinia cæteris flebat familiarior, quorundam inimicitias transformabat: in quo, dum gratiam etiam quorundam, et puerilem benevolentiam im-

periali suæ virtutis potentia reddebat adultam; quoniam propinqua naturæ cognatione, Joviali fidei esset familiaris, gratialis disputabat effectus. Tertius astrites erat, in quo, caloris principatu castra metente, quadam proprietatis continuitate, Martii sideris legebatur effectus : qui minaci suæ figuræ vultui terribilis, cæteris minabatur perniciem. Quartus erat carbunculus, qui solis gerens imaginem, sub radiationis cereo proscribens umbraculum, fratrum lampades soporabat eclipticas, nunc cæteros regali suæ majestatis auctoritate deviare præcipiens, nunc quietam agitationi tribuens potestatem. Cum sapphiro vero hyacinthus ejus insistendo vestigiis, ipsi velut assecla ancillando, præfati luminis nunquam fraudabatur aspectu, brevique in superjecta distantia, ejus orbem currunt pariter aut sequuntur, aut una sequens stella, alteri præeundi concedit obsequia. Horum duorum lapidum alter suæ naturæ congruentia, Mercurialis stellæ; reliquus vero Dionæi sideris redolebat effectum.

Lapis ultimus margarita erat, quæ rutilantis coronæ margini insita, luce lucens aliena, a carbunculo luminis mendicabat suffragia. Quæ aliquando lumini vicina præfata, proficiens, sive prolongata deficiens, in crescendo radios sui luminis quasi carbunculatam veneratâ, submittit, ut fraternis ignibus rursus ornata, renovata sui splendoris ornamenta circumferens, nunc supplementis solemnibus attriti orbis nutriens damna, nunc propriis orphanata luminibus, jacturam conquerens propriæ majestatis. Quæ crystallino inargentata fulgore, lunaris sideris resplendebat effectu. His omnibus lapidum splendoribus præfati diadematis serenata nobilitas, in se firmamenti repræsentabat effigiem.

Vestis autem ex serica lana contexta, multifario protecta colore, puellæ pell serviebat in usum, quam discolorando colorans alteritas, multiplici colore faciem alterabat; quæ primitus candore lili dealbata, intultum offendeat. Secundo, velut penuria ducta, quasi laborans in melius, ruboris sanguine purpurata splendebat. Tertio, ad cumulum perfectionis, virore, quasi smaragdo, oculis applaudebat. Hæc autem nimis subtilizata, subterfugiens oculorum indaginem, ad tantam materiæ tenuitatem devenerat, ut ejus, aerisque eandem crederes esse naturam, in qua, prout oculis pictura imaginabatur, animalium celebrabatur concilium. Illic aquila post juvenem secundo senem induens, iterum in Adonidem revertebatur a Nestore. Illic accipiter violentia et tyrannide a subditis redditus exposcebat. Illic venatoris induens personam milvus, veneratione furtiva, larvam gerebat accipitris. Illic falco in ardeam bellum excitabat civile, non tamen æquali lance divisum; non enim pugna debet appellatione censeris, ubi tu pulsas, ego latito tantum. Illic struthio vita sæculari postposita, vitam solitariam, quasi eremita factus, desertorum solitudines incolabat. Illic olor sui funeris præco,

A 285 mellitæ citharizationis organo, vitæ vaticinabatur apocham. Illic in pavone tantum pulchritudinis compluit natura thesaurum, ut eam postea crederes mendicasse. Illic phœnix in se mortuus, redi-vivus in alio, quodam naturæ miraculo, se sua morte a mortuis suscitabat. Illic ciconia prolem decimando, naturæ persolvebat tributum. Illic, passer in atomum pigmæ humilitatis relegato, grus ex opposito in gigantæ quantitatibus evadebat excessum. Illic phasianus natalis insulæ perpeusus angustias, principum futurus deliciæ, nostros evolabat in orbem. Illic gallus, tanquam vulgaris astrologus, suæ vocis horologio, horarum loquebatur discrimina. Illic gallus silvestris, domestici galli deridens desidiam, peregre proficiscens, nemorales peragrabat provincias. Illic bubo profanus miseræ psalmodias funere lamentationis perlinebat. Illic noctua tantæ deformitatis sterquilinio sordescebat, ut in ejus formatione naturam fuisse crederes somnolentam. Illic cornix ventura prognosticans, nugatorio concitabatur garritu. Illic pica, dubio picturata colore, curam logices perennabat insomnem. Illic monedula laudabili latrocinio recivas thesaurizans, innatæ avaritiæ argumenta monstrabat. Illic columba dulci malo inebriata Diones Cypridis laborabat in palæstra. Illic corvus zelotypiæ abhorrens dedecus, suos fetus non sua esse fatebatur pignora, usque dum, nigri argumento coloris, hoc quasi secum disputando probabat. Illic perdix nunc aeris potestatis insultus, nunc venatorum sophismata, nunc canum latratus propheticos abhorrebat. Illic anas cum anseres sub eorum jure vivendi, hiemabat in patria fluviali. Illic turtur suo viduata consorte, amorum epiligare dedignans, bigamiæ refutabat solatia. Illic psittacus, cum sui gutturis incude, vocis mone-tam fabricabat humanæ. Illic coturnicem figuræ draconis ignorantem fallaciam, imaginariæ vocis decipiebant sophismata.

Illic picus propriæ architectus domunculæ, sui rostri dolabro clausulam fabricabat in ilice. Illic curruca novercam exuens, materno pietatis ubere, alienam cuculi prolem adoptabat in filium; quæ tamen capitali præmiata stipendio, privignum agnoscens, filium ignorabat. Illic hirundo, a sua peregrinatione reversa, sub trabe nidi lutabat hospitium. Illic philomela suæ desolationis querelam reintegrans, armonica tympanizans dulcedine, parvitatibus excusabat. Illic alaunda quasi nobilis citharista, non studii artificio, sed naturæ magisterio musicæ perdocta scientiam, citharam præsentabat in ore, quæ tonos in tenues subtilizans particulas, semi tonia in gumphos divisibiles dividebat. Illic vespertilio avis hermaphroditica, cifri locum inter aviculas obtinebat. Hæc animalia, quamvis illic allegorice viverent, ibi tamen esse videbantur ad litteram.

Sindon, virorem adulterato candore, quam puella inconsubitilliter postea ipsa discrete texerat, non plebea vilescens materia, artificio subtili lasciviana,

pallii gerebat officium; quæ multis intricata amplexibus, colorem imaginabatur aquatilem, in qua, supra animalis aquatilis naturam, multifarias particulatam in species, fabula commentabatur picturæ. Illic cetus rupibus contendens, suæ scopulo quantitatis, turric corpore incursu, navium arietabat oppidula. Illic canis marinus, cum latrabili sui nominis æquivocatione, nullis indulgendo latratibus, sui generis lepores maris venabatur in saltibus. Illic sturgio sui corporis nobilitatem individuali sui corporis benedictione, mensis offerebat regalibus. Illic hallex piscis generalissimus, ampla sui corporis communitate, pauperum solabatur jejunia. Illic plays sui corporis dulcoratis saporibus, in quadragesimali austeritate, carnis redimebat absentiam. Illic mulo dulcibus suæ carnis irritamentis, palata seducebat gustantium. Illic tritula sinus marinos ingrediens, in æquore baptizata, salmonis nomine celebratur. Illic delphinus suæ apparitionis perennio, maris invectiones futuras prædicebat. Illic in sirenum renibus piscis, homo legebatur in facie. His marinæ regionis incolis pallii portio concessa fuerat medialis; reliqua vero chlamidis portio, pisces peregrinos habebat, qui diversis fluctibus evagantes, in dulcioris aquæ patria sedes posuerant. Illic **286** lucies exactione tyrannica, non exigentia meriti, subditos, corporis proprii incarceratione ergastulo. Illic barbulus non minoris sui corporis dignitate famosus, cum plebecula piscium familiarius habitabat. Illic alosa tempus comitata vernaescum, veris deliciis sui saporis delicias offerens, sui corporis adventu, gustus salutabat humanos. Illic mauræna multiplici fenestrata foramine, febrium introductiones lectitabat prandentibus. Illic anguilla colubri naturam imaginans quadam proprietatis similitudine, æptis credebatur esse ejusdem. Illic perca, spermatis jaculis loricate, aquatilis lupi minus abhorrebat insultus. Illic capito quod inferioris corporis parvitate perdebat, strumoso recuperabat in capite. Hæ sculpturæ, tropo picturæ, eleganter in pallio figuratæ, natate videbantur pro miraculo.

Tunica vero polymita opere picturata plumario, infra se corpus clauderebat virgineum. Quæ multis stellata coloribus, in grossiorem materiam conglobata, in terrestris elementi speciem aspirabat. In bujus vestis parte primaria, homo sensualitatis deponens segnitium, ducta ratiocinationis aurigatione, cœli penetrabat arcana. In qua parte, tunica suarum partium passa dissidium, suarum injuriarum contumelias demonstrabat. In reliquis tamen locis, partes eleganti continuatione concordantes, nullam divisionis in se sustinebant discordiam. In quibus quædam picturæ incantatie, terrestria animalia vivere faciebat. Illic elephas monstruosa corporis quantitate progressus in aera, os sibi a natura conditum multiplici fenore duplicabat. Illic camelus strumoso corpore deformis, quasi servus emptius, hominum usibus ministrabat. Illic cornua vicem cassidis usurpando, bubali frontem videbantur ar-

A mare. Illic taurus terram pedibus vexando, mugitibus iatonando, sui duelli fulmina præcinebat. Illic boves, taurorum recusantes militiam, quasi rustici, servilibus negotiis inhababant. Illic equus ferventi proventus audacia, suo assessori commilitans, hastam frangebat cum milite. Illic asinus clamoribus horridis aures fastidians, quasi per antiphrasim organizans, barbarismum faciebat in musica. Illic unicornis virginali soporatus in gremio, ab hostibus somnum mortis incurrebat. Illic leo, rugitus carmina auribus natorum immurmurans, in illis vitæ suscitabat igniculum. Illic ursa, per portas narium fetus enixa deformes, ipsos stylo linguæ crebrius delambendo monetans, meliorem ducebat in formam. Illic lupus, latitando, furis usurpabat officium. Illic pardus, apertiori latrocinio neronizans, pecudum vulgus non solum in vestibus, verum etiam in propria prædabatur persona. Illic tigris pecualium civium rempublicam crebra innocentis sanguinis effusione violabat. Illic onager, asini exuens servitutem, naturæ manumissus imperio, montium incolebat audaciam. Illic aper dentis armatura fulmineus, mortem propriam canibus multiplici vendebat in vulnere. Illic canis autem phantasticis vexando vulneribus, aera dentium importunitate mordebat. Illic cervus et damo, pedum velocitate volatiles, vitam præeundo lucrantes, subsequentium canum morsus defraudabant iniquos. Illic caper lana vestitus sophistica, nares fastidire quadrivano videbatur odore. Illic aries tunica nobiliore trabeatus, uxorum pluralitate gavisus, matrimonii defraudabat honorem. Illic vulpecula idiotam bruti exuens animalis, ad meliorem hominis anhelabat astutiam. Illic lepus melancholico arreptus furore, non somno, sed timoris sopore perterritus, canum somniabat adventum. Illic euniculus pelle nostri frigoris iram temperando, carne propria nostræ famis debellabat insultus. Illic castor, ne ab hostibus totius corporis patiatur dicresim, corporis partes amputabat extremas. Illic lynx, tanta luminis limpiditate vigeat, ut ejus respectu lippire cætera animalia viderentur. Illic martes et sabelo, semi-plenam palliorum pulchritudinem eorum postulantem subsidia,

D suarum nobilitate pellium, ad plenum deducebat. Has animalium figuras, historialis figuræ representatio, quasi jucunditatis convivia, oculis donabat intuentium. Quid vero in caligis camisiaque, in superioribus vestibibus consepultis picturæ industria somniabat, nulla certitudinis auctoritate probavi; sed tantum, ut quædam **287** fragilis probabilitatis remedia docuerunt, opinor in herbarum arborumque naturis, ibi picturæ lusisse lasciviam. Illic arbores, nunc tunicis vestiri purpureis, nunc foliis criniri virentibus, nunc florum parturire redolentem videre infantiam, nunc fetum senescere potiorum. Sed quoniam solius probabilitatis lubrico, non certitudinis fide bujus seriem picturationis agnovi, hanc sub silenti pace sepultam prætereo

Calcei autem, ex albutea pelle traducentes materiam, ita familiariter pedum sequebantur ideas, ut in ipsis pedibus nati, ipsisque mirabiliter viderentur inscripti. In quibus vix a vera degenerantibus essentia, sub picturæ ingenio flores amœnabantur umbratiles.

Illic forma rosæ, picta fideliter,
 A vera facie devia paululum,
 Æquabat proprio murice purpuram,
 Telluremque suo sanguine tinxerat.
 Concludens (5) sociis floribus, adfuit
 Flos illic redolens gratus Adonidis,
 Argentoque suo nobile liliū,
 Prædicabat agros, imaque vallium.
 Illic ore thymus disparere disputans
 Certabat, reliquis floribus invidens
 Narcissi sociis flore, jocantia
 Ridebant tacito murmure lumina.
 Vultu florifero flos aquileius
 Florum prænituit lucifer omnium,
 Vernalisque loquens temporis oti
 Stellabat violæ flosculus arbuta,
 Picturæ facies plena foribus:
 Illic florum speciem vivere jusserat
 Quæ regalis erat chartula nominis,
 Scribentisque tamen nescia pollicis.
 Hæ sunt veris opes, et sua pallia,
 Telluris species, et sua sidera,
 Quæ pictura suis artibus edidit,
 Flores effigians arte sophistica.
 His florum tunicis prata virentibus
 Veris nobilitat gratia prodigi.
 Hæc byssum tribuunt, illaque purpuram;
 Quæ textit sapiens dextra favonii.

De curru, auriga et comitatu naturæ

Hæc vestium ornamenta quamvis plenis suæ splendicitatis flammarent ardoribus, earumdem tamen splendor sub puellaris splendoris sidere patiebatur eclipsim. In lateritiis vero tabulis arundinei styli ministerio, virgo varias rerum picturales sociabat imagines; pictura tamen subjacenti materiæ familiariter non cohærens, velociter evanescendo moriens, nulla imaginum post se relinquebat vestigia. Quas cum sæpe suscitando puella crebro vivere faciebat, tamen in scripturæ proposito, imagines perseverare non poterant.

Virgo igitur ut prætaxavimus a cœlestis regionis emergens confinio, in mundi passibilis turgurium, curru vitreo ferebatur, qui Junonis alitibus, nullius jugi ministerio disciplinatis, sed sibi spontanea voluntate conjunctis, trahebatur; homo vero virginis capiti supereminens, cujus vultus non terrenitatis, sed potius deitatis redolebat arcanum; impotentiam sexus supplendo feminæ, modesto directionis ordine, curru aurigabat incessum. Ad cujus contemplandam pulchritudinem dignitatis, dum tanquam manipulos, oculorum radios conlegarem

A visibiles, ipsi tantæ majestatis non audentes obviare decori, splendoris hebetati verberibus, nimis metuculosi ad palpebrarum contubernia refugerunt. In præfatæ autem virginis adventu, quasi suas renovando naturas, omnia solemnizare crederes elementa. Firmamentum quasi suis cereis virgineum iter illuminans, ut solito plenius radiarent, suis imperavit sideribus. Unde et ipsa lux divina tantam eorum admirari videbatur audaciam, quod in ejus conspectu quasi nimis insolenter audent apparere. Phœbus etiam vultum solito lætorem in occursum virginis ostendens, totas sui luminis effundebat divitias.

Sororem etiam quam sui splendoris depauperaverat ornamentis ei veste jucunditatis reddita reginæ venienti jubet occurrere. Aer vultus nubium exuens lacrymosos, sereni vultus benevolentia, virgineis ardebat incessibus: qui primum aquilonaris iræ vexatus insania, nunc in Favonii favorabili gremio conquiescebat. Aves, quasi naturæ inspiratione, alarum ludo plausibili jocularantes, virginum venerationis faciem exhibebant. Juno, quæ jampridem joviales tactus fuerat designata, tanta fuit inebriata lætitia, ut crebro oculum præludio, maritum ad venereas incitaret illecebras. Mare, tumultuosius prius fluctibus debacchatum, nunc puellaris adventus feriendo solemnia, tranquillitatis pacem spondebat perpetuam. Eolus namque tempestatis ventos ne in conspectu virginis amplius civilia bella moverent in suis vincularum ergastulis. Pisces in aquarum superciliis enatantes, in quantum sensualitatis patiebatur inertia, quadam festivitatis hilaritate, suæ dominæ ornabant adventum. Thetis, etiam nuptias agens cum Nereo, Achillem alterum concipere destinabat.

Puellæ vero aquarum pulchritudo non solum hominibus suam furaretur rationem, verum etiam cœlestes suæ deitatis cogeret oblivisci, locis fluvialibus emergentes, quasi tributariæ reginæ venienti, pigmentarii nectaris præsentabant munuscula; quibus favorabiliter susceptis a virgine, jugi complexuum innexione, crebraque repetitione osculi, virgo virginibus suum intimabat amorem. Terra, jampridem hiemis latrocinio suis ornamentis denudata, a veris prodigalitate, spirantem florum tunicam usurpavit, ne vestibus pannosis ingloria, adolescentulæ aspectui indecenter compareret. Ver etiam quasi artifex peritus in arte textoria, ut virginis applauderet incessibus, vestimenta texebat arboribus, quæ demissione comarum, sub quadam adorationis specie, quasi flectendo genua, virgunculæ supplicabant. E quibus egressæ virgines, suæ pulchritudinis die materialis diei locupletantes divitias, ex antonomasticis herbarum confecta speciebus, in cedrinis vasculis ferebant aromata, quæ tanquam suos redditus puellulæ persolvendo, ejus favorem suis emebant muneribus. Napæ, floribus

VARIÆ LECTIONES.

* Colludens.

saturantes regium currum, quandoque roseis floribus sanguinabant; aliquando florum foliis liliabant albertibus. Flora, camisiam byssinam quam marito texerat, ut ejus mereretur amplexus, prodigaliter virgini præsentavit. Proserpina, toro mariti fastidito tartarei, ad superna repatrians, suæ imperatricis noluit defraudari præsentia. Terrestria etiam animalia, nescio qua docente natura, jocis indulgendo lascivius, virginalem didicere præsentiam. Sic rerum universitas ad virginis fluens obsequium, miro certamine laborabat sibi virginis gratiam comparare.

Floriger horrentem Zephyrus laxaverat annum,

Exstinguens Borææ prælia pace sui.

Grandine perfusus florum, pluit ille ligustrum,

Et pratris horum jussit inesse nives.

Ver, quasi fullo novus, reparando pallia pratris

Horum succendit muricis igne togas.

Reddidit arboribus crines quos bruma totondit;

Vestitum reparans, quem tulit ipsa prius.

Tempus erat quo larga suas expandit in agris,

Applausu Dryadum, gratia veris opes.

Quo dum major inest virtus infantia florum,

Altius emergens, matre recedit humo.

Quo violæ speculum terræ cunabula lingens,

Aeris afflatus postulat ore novo.

Tempus erat quo terra caput stellata rosarum,

Contendit cælo sidere plena suo.

289 Quo vexilla gerens ætatis amygdalus ortum

Prædicat, et veris gaudia flore vocat.

Quo vitis gemmata sinus, amplexa maritos

Ūlmi, de partu cogitat ipsa suo.

Proscribit brumæ solaris cereus umbram

Cogens exsilium frigora cuncta pati

Altis cum bruma latuit phantastica silvis,

Quam silvæ foliis fecerat umbra recens.

Jam flori parvo Juno dedit ubera roris,

Quo primum partus lactet alumna suos.

Tempus erat Phœbi quo mortua gramina virtus

Suscitat, et tumulus surgere cuncta jubet.

Quo mundum facies vernalis læta serenat,

Et lacrymas hiemis tergit ab ore suo.

Aëris ut fidei se flos committere possit,

Nec florem primum frigoris urat hiems.¹

Quo mundum Phœbus hiemis torpore gementem

Visitat, et læta luce salutat eum.

Proxima quo senium deponit temporis ætas,

Et mundus senior incipit esse puer.

Quo Phœbus noctem propriis depauperat horis,

Pigmæusque dies incipit esse gigas.

Quo parat hospitium Phœbo, solvitque tributum

Grege ovium, gaudens hospite sole pecus

Quo Philomela sui celebrat solemnia veris,

Odam melliti carminis ore canens :

In ejus festo sua gutturis organa pulsat,

Ut proprio proprium prædicet ore deum.

A Quo dulci sonitu citharam mentitur alauda,

Cum volat ad superos, colloquiturque Jovi.

Splendor lascivus argenteus edidit aves,

In fluviisque diem jusserat esse suum.

Discursus varii fontis garrire videres,

Prologus in somnum murmur euntis erat.

Splendorisque sui facie fons ille rogabat,

Ut sua defessus pocula sumat homo.

Natura Alano loquitur.

Hac igitur amœnantis temporis juventute, nullis rerum exhilarata favoribus, priorem virgo non potuit temperare tristitiam, sed currum in terra humilians, propriis humum venustando vestigiis, ad me pudico pervenit incessu. Quam

postquam mihi quadam loci proximitate perspexi, in faciem decidens, mentem, stupore vulneratus, exui, totusque in exstasis alienatione sepultus, nec vivus, nec mortuus inter utrumque laborabam. Quem virgo amicabiliter erigens, pedes ebrios sustentando, manuum confortabat

290 solatio, meque suis innectendo complexibus, meaque ora pudicis oculis dulcorando, mellifluo sermonis medicamine a stuporis morbo curavit infirmum. Quæ postquam mihi me redditum intellexit, in mentali intellectu materialis vocis mihi depinxit imaginem, cum quasi archetypa verba idealiter percontexta, vocaliter produxit in actum.

Heu! inquit, quæ ignorantia cæcitas, quæ alienatio mentis, quæ debilitas sensuum, quæ infirmitas rationis, tuo intellectui nubem apposuit⁴, animum exulare coegit, sensus hebetavit potentiam, mentem compulit ægrotare, ut non solum tuæ utricis familiari cognitione tua intelligentia defraudetur, verum etiam tanquam monstruosæ imaginis novitate percussa, in meæ apparitionis ortu, tua discretio patiatur occasum? Cur a tua memoria mei facis peregrinari notitiam, in quo meâ munera me loquuntur, quæ te tot beneficiorum prælargis beavi muneribus? quæ a tua ineunte ætate, Dei auctoris vicaria, rata dispensatione, legitimum tuæ vitæ ordinavi curriculum? quæ olim tui corporis materiam adulterina primordialis materis essentia fluctuantem, in verum esse produxi? cujus vultum miserata deformem, quasi ad me crebrius declamantem⁷, humanæ speciei signaculo⁸ sigillavi,

eamque honestis figurarum orphanam⁹ ornamentis, melioribus formatis¹⁰ vestibus honestavi? in qua ad corporis clientelam diversas membrorum ordinans¹¹ officinas, in eadem¹², sensus quasi corporeæ civitatis excubias vigilare præcepi, ut quasi exteriorum hostium prævisores, corpus ab exteriori importunitate defenderent, ut sic totius corporis materia nobilioribus naturæ purpuramentis ornata, ad nuptias gradiens, marito Spiritui gratius jungeretur; ne maritus suæ conjugis deformitatem fastidiret, ejus refutaret conjugium? Tuum etiam

manentem⁷, humanæ speciei signaculo⁸ sigillavi,

eamque honestis figurarum orphanam⁹ ornamentis, melioribus formatis¹⁰ vestibus honestavi? in qua ad corporis clientelam diversas membrorum ordinans¹¹ officinas, in eadem¹², sensus quasi corporeæ civitatis excubias vigilare præcepi, ut quasi exteriorum hostium prævisores, corpus ab exteriori importunitate defenderent, ut sic totius corporis materia nobilioribus naturæ purpuramentis ornata, ad nuptias gradiens, marito Spiritui gratius jungeretur; ne maritus suæ conjugis deformitatem fastidiret, ejus refutaret conjugium? Tuum etiam

VARIE LECTIONES.

¹ Aliud exemplar habet, opposuit. ⁷ Declinantem. ⁸ Sigillo. ⁹ Privatam. ¹⁰ Formarum. ¹¹ Ordinatam. ¹² Eiusdem.

spiritum vitalibus¹⁴ insignivi potentiis, ne corpore pauperior, ejus successibus invideret. Cui ingenialis virtutis destinavi potentiam, quæ rerum venatrix subtilium, in notitiæ indagine easdem intellectas concluderet. Cur etiam rationis impressi signaculum, quæ suæ discretionis ventilabro, falsitatis inania a seriis veritatibus discernat. Per me etiam tibi memorialis ancillatur potentia, quæ in suæ recordationis armario, nobilem censum scientiæ thesaurizat. His ergo¹⁵ utrumque beavi muneribus, ut neuter vel suam gereret pauperiem, vel de alterius affluentia quereretur. Sicut ergo præfatæ nuptiæ meo sunt celebratæ consensu, sic pro meo arbitrio, eadem cessabit¹⁶ copula maritalis. Nec in te solo particulariter, verum etiam in unoquoque universalitatis, meæ potentæ largitas elucescit. Ego sum illa, quæ ad exemplarem mundanæ machinæ similitudinem, hominis exemplavi naturam; ut in eo velut in speculo, ipsius mundi scripta natura appareat. Sicut enim quatuor elementorum concors discordia, unica pluralitas, consonantia dissonans, consensus dissentiens, mundialis regiæ structuræ conciliat, sic quatuor complexionum compar disparitas, inæqualis æqualitas, deformis conformitas, divisa identitas, ædificium corporis humani compaginat. Et quæ qualitates inter elementa mediatrices conveniunt, hæc eadem inter quatuor humores pacis sanciant firmitatem. Et sicut contra ratam firmamenti revolutionem, motu contradictorio exercitus militat planetarum, sic in homine sensualitatis rationisque continua reperitur hostilitas. Rationis enim motus ab ortu cælestium oriens, per occasum transiens terrenorum, cælestia considerando regyrat¹⁷. Econtrario vero sensualitatis motus planetæ erratici, contra rationis firmamentum, in terrestrium occidentem aliquando labuntur.

Hæc¹⁸ mentem humanam in vitiorum occasum deducit, ut occidat, illa¹⁹ in orientem virtutum ut oriatur invitat. Hæc hominem in bestiam degenerando transmutat, ista hominem in deum potentialiter transfiguratur. Hæc concupiscentiæ nocte mentis lumen eliminat; illa contemplationis lumine mentis noctem illuminat. Hæc hominem debacchari facit cum brutis; ista eundem disputare facit cum angelis. Hæc a patria cogit hominem exulare; ista in exilio docet hominem invenire patriam. Nec in hac re hominis **291** natura potest meæ dispensationis ordinem accusare: de rationis enim consilio, tale contradictionis duellum inter hos pugiles ordinavi, ut, si in hac disputatione, ad redargutionem ratio possit sensualitatem inclinare, antecedens victoria præmio consequente non careat. Præmia etenim victoriis comparata, cæteris muneribus pulchrius elucescunt; munera etiam empta labori-

bus, jucundius omnibus elucescunt gratuitis.

Majoris enim laudis meretur præconia, qui laborando munus recipit, quam qui recipit otlando: labor namque antecedens, quamdam consequenti præmio infundens dulcedinem, majori favore præmiat laborantem. In his ergo, amplioribusque naturæ muneribus, mundus in homine suas invenit qualitates²⁰. Attendite qualiter in hoc mundo velut in nobili civitate, quædam reipublicæ majestas moderamine rato sancitur. In cælo enim velut in arce civitatis humanæ, imperialiter residet imperator æternus, a quo æternaliter exiit edictum, ut singularum rerum notitiæ in suæ providentiæ libro scribantur. In aere vero, velut in urbis medio, cælestis angelorum exercitus ministrans²¹ administratione vicaria, suam adhibet homini diligentem custodiam; homo vero velut alienigena habitans in mundi suburbio, angelicæ militiæ non denegat obedientiam exhibere. In hac ergo reipublica Deus est imperans; angelus operans, homo obtemperans.

Deus operando²² hominem creat, angelus operando procreat; homo obtemperando se re-creat.

Deus rem auctoritate disponit; angelus actione componit; homo se operantis voluntati supponit.

Deus imperat auctoritatis magisterio; angelus operatur actionis ministerio; homo obtemperat regenerationis mysterio. Jam nimis nostræ ratiocinationis series evagatur, quæ ad ineffabile deitatis arcanum, tractatum audet attollere, ad cujus rei intelligentiam, nostræ mentis languescunt suspiria. Hujus ergo ordinatissimæ reipublicæ in homine resultat simulacrum. In arce enim capitis, imperatrix sapientia conquiescit, cui tanquam deæ, cæteræ potentiæ velut semi deæ obsequuntur. Ingenialis namque potentia, potestasque logistica, virtus etiam præteritorum recordativa, diversis capitibus thalamis habitantes, ejus ferveant obsequio. In corde vero, velut in medio civitatis humanæ, magnanimitas suam collocavit mansionem, quæ sub prudentiæ principatu, suam professa militiam, pro ut ejusdem imperium deliberat, operatur. Renes autem tanquam suburbia cupidinariis voluptatibus partem corporis largiuntur extremam, quæ magnanimitatis imperio obviare non audentes, ejus obtemperant voluntati. In hac ergo reipublica, sapientia imperantis suscipit vicem; magnanimitas operantis sollicitudinem²³: voluptas obtemperantis usurpat imaginem. In aliis etiam corporis humani partibus, mundi figuratur effigies. Sicut enim in mundo, solaris calor beneficium rebus medicatur languentibus, sic in homine, calor a cordis fundamento procedens, humani corporis partes vividaculo exhibi-

VARIE LECTIONES.

¹⁴ Virtualibus. ¹⁵ id est, corpus et animam. ¹⁶ cessabitur. ¹⁷ aliud exemp. habet: terrena considerando regyratur in cælum. ¹⁸ sc. Sensualitas. ¹⁹ Ratio. ²⁰ In hominem suas invenit qualitates. Dei providentia cuncta gubernat. ²¹ Militans. ²² Imperando. ²³ Similitudinem.

larat. Sicut etiam luna in machina mundi, multorum humorum mater existit, sic hepar in hominem, membris humorem impertitur conformem. Et sicut luna solis lumine defraudata languescit; sic virtus hepatis solatio cordis vivificante viduata, torpescit. Et sicut aer, solis absentione, obscuritate veatitur; sic sine cordis beneficio, vitalis potentia spirat inaniter. Præter hæc vide qualiter mundus variis temporum protheatur²³ successibus. Nunc veris lascivit infantia; nunc ætatis juventute progreditur; nunc virilitate maturest autumni; nunc hiemis senectute canescit. Compar vicissitudo temporis, eademque varietas hominis immutat ætatem. Cum enim humanæ ætatis aurora consurgit, ver homini oritur matutinum; cumque vitæ curriculum metas ætatis perficit longiores, homo juvenutis meridiatur æstate. Sed, cum vita prolixior quasi nonam ætatis horam complevit, homo in autumnum virilitatis evadit; ætateque in occidens inclinata, jam vitæ vesperam senio nuntiant, hiemale gelicidum senectutis, **292** hominem cogit suis albicare pruinis. In his omnibus, ineffabiliter meæ potentie resultat effectus, sed tamen plerisque meæ potestatis faciem palliare decrevi figuris, defendens a vilitate secretum, ne si ejus de me familiarem impertirem scientiam, quæ apud eos primitus ignota, pretiosa vigeant, postmodum jam nota vilescerent. Ut enim vulgare testatur proverbium: « Familiaris rei communicatio, contemptus mater existit. » Aristotelicæque auctoritatis tuba **C** proclamat, quod: « Ille majestatem minuit secretorum, qui indignis secreta divulgat²⁴. »

Sed ne in hac meæ potestatis prærogativa, Deo videar quasi arrogans derogare, certissime summi magistri me humilem profiteor esse discipulam. Ego²⁵ enim operans, operantis Dei non valeo expresse inhære vestigiis, sed a longe, quasi suspirans, operantem respicio. Ejus operatio simplex, mea multiplex; ejus opus sufficiens, meum deficient; ejus opus mirabile, meum opus mutabile. Ille innascibilis, ego nata; ille faciens, ego facta; ille mei opifex operis, ego opus opificis; ille operatur ex nihilo, ego mendico opus ex aliquo; ille suo operatur nomine, ego operor illius sub nomine; ille, rem solo nutu jubet existere, mea vero operatio nota est operationis divinæ. Et ut, respectu potentie divinæ, meam potentiam impotentem esse cognoscas, meum effectum scias esse defectum, meum vigorem, vilitatem esse perpendas. Auctoritatem consule theologicæ facultatis, cujus fidelitati potius quam mearum rationum firmitati, dare debes assensum. Juxta enim ipsius fidele testimonium, homo mea actione nascitur, Dei auctoritate renascitur. Per me, a non esse vocatur ad esse; per ipsum, ad melius esse perducitur²⁶. Per me enim homo procreatur ad mortem, per ipsum recreatur

A ad vitam. Sed ab hoc secundæ nativitatis mysterio, meæ professionis ministerium ablegatur; nec talis nativitas tali indiget obstetrice; sed potius, ego natura hujus nativitatis ignoro naturam, et ad hæc intelligenda mei intellectus habet acumen, meæ rationis confunditur lumen: intelligentia vero intellecta mutatur, insensibilibus sensus confunditur.

Et cum in his omnibus naturalis ratio langueat, sola fidei firmitate, tantæ rei veneramur arcanum. Nec mirum, si in his theologia suam mihi familiaritatem non exhibet, quoniam in plerisque non adversa sed diversa sentimus. Ego ratione fidem, illa fide comparat rationem; ego scio, ut credam, illa credit ut sciat; ego consentio sciens, illa sentit consentiens; ego vix visibilia video, illa incomprehensibilia comprehendit in speculo; ego vix minima melior intellectu, illa immensa ratione mittitur; ego quasi bestialiter in terra deambulo, illa vero cæli militat in secreto.

Et cum de prædictis tractare non sit mei officii²⁷, tamen ad hæc sermonem evagari permisi, ut respectu superlativæ Dei potentie, meam potentiam diminutam esse non dubites. Sed quamvis meus effectus divinæ potentie comparatus deficiat, tamen humanæ potentie cœquatus præpollet²⁸. Et sic in quodam triclinio comparationis, tres potestatis gradus possumus invenire, ut, Dei potentia superlativa, naturæ comparativa, hominis, positiva dicatur. Hæc omnia sine omni scrutinio quæstionis, de me tibi familiarem largiuntur notitiam. Et, ut familiarius loquar, ego sum natura, quæ meæ dignationis munere, te meæ præsentie compotem feci, meoque sum dignata beare consortio.

Quomodo Alanus loquatur naturæ.

Cum per hæc verba, mihi natura suam faciem develaret, suaque admonitione quasi clave præambula, cognitionis suæ mihi januam reseraret, a meæ mentis confinio stuporis evaporat nubecula, et per hanc admonitionem velut quodam potius remedio, omnes phantasiæ reliquias quasi nauseans, stomachus mentis evomuit. A meæ mentis igitur peregrinatione ad me reversus, ex integro, ad naturæ devolutus vestigia, salutationis vice, pedes osculorum multiplici impressione signavi. **293** Tum me explicans erigendo, cum reverenti capitis humiliatione velut majestati divinæ, ei voce viva salutis obtuli libamentum.

Consequenter vero ad excusationis auxilium confugiens, precibus humilitatis melle conditis, ejus benevolentiam exorabam (ne vel meæ tenuitatis assignaretur errori, vel indignationis supercilio deputaret, vel ingratitude venenis adscriberet, quod ejus adventui nullam hilaritatis festivitatem persolveram, sed potius ejus apparentia velut nonstruosi phantasmatis anomala apparitione percussus, adulterina exstasis morte fueram soporatus),

VARIE LECTIONES.

²³ Varietur. ²⁴ Revclat. ²⁵ Ego natura. ²⁶ Producitur. ²⁷ Prædicta mei non sicut pertractatio officii. ²⁸ Proficit.

dicens non esse mirandum, si in tantæ dignitatis A præsentia, meæ umbra mortalitatis expalluit, si in tantæ majestatis meridie, meæ discretionis radius in vesperem exorbitationis evanuit; si in tantæ felicitatis apparentia, meæ parvitas erubuit, cum humanæ fragilitatis ignorantia tenebrosa caligo, admirationis impotens hebetudo, frequensque stuporis concussio, quodam germanitatis fœdere scientur, ut ex horum sociabili contubernio, humanæ naturæ fragilitas sit quasi discipulus a disciplinante convictus suorum mores informante, qui in novorum primitiis, in magnorum stipendiis, etiam ignorantia tenebrari, et stupore percuti, et admiratione sæpe solet vulnerari. Dum hæc excusatione via reginæ aditum mihi pararet favorabilem, B ejusque gratiam favorabilius mereretur, insuper majora audiendi mihi compararet fiduciam, cujusdam meæ dubitationis ambiguum, quod nimis inquietationis impulsu meæ mentis conturbabat hospitium, ejus exponens examini, in hæc verba quæstionis exivi :

Verba Alani ad naturam.

O Dei proles, genitrixque rerum,
Vinculum mundi, stabilisque nexus,
Jemma terrenis, speculum caducis,
Lucifer orbis.

Pax, amor, virtus, regimen, potestas,
Ordo, lex, finis, via, dux, origo,
Vita, lux, splendor, species, figura
Regula mundi.

Quæ tuis mundum moderas habenis,
Cuncta concordia stabilita nodo
Nectis et pacis glutino maritas
Cœlica terris.

Quæ noys [νοῦς] plures recolens ideas
Singulas rerum species mouetans,
Res togas formis, chlamidemque formæ
Pollice formas.

Cui favet cœlum, famulatur aer,
Quam colit Tellus, veneratur unda,
Qui velut mundi dominæ, tributum
Singula solvunt.

Quæ diem nocti vicibus catenans
Cereum solis tribuis dici,
Lucido lunæ speculo soporans
Nubila noctis.

Quæ polum stellis variis inauras,
Ætheris nostri solium serenans
Siderum gemmis, varioque cœlum
Milite complens.

Quæ novis cœli faciem figuris
Protheans mutas aridumque vulgus
Aeris nostri regione donans,
Legeque stringis.

Cujus ad nutum juvenescit orbis,
Silva crispatur folii capillo,
Et tua florum tunicata veste,

Terra superbit.

Quæ minas ponti sepelis, et anges,
Syncopans cursum pelagi furori
Ne soli tractum tumulare possit
Æquoris æstus.

Alani prima quæstio

Tu viæ causam resera petenti,
Cur petis terras, peregrina cœlis?
Cur tuæ nostris deitatis offers
Munera terris?

Quæstio secunda.

Ora cur fletus pluvia rigantur?
Quid tui vultus lacrymæ prophetant?
Fletus interni satis est doloris
Lingua fidelis.

Ratio naturæ.

Præfata igitur virgo hujus quæstionis solutionem in vestibulo excubare demonstrans, ait : An ignoras, quod terreni orbis exorbitatio, quod mundani ordinis inordinatio, quod mundialis curiæ incuria, quod juris injuria, ab internis penetralibus cœlestis arcani, in vulgaria terrenorum lupanaria 294 me declinare coegit? Si in affectuoso mentis affectu colligere, et in pectoris armario thesaurizare velles quod dicerem, tuæ dubitationis labyrinthum evolverem. Ad hæc, ergo sub castigato vocis moderamine, responsionis reddidi tallonem : Nihil, inquam, o regina cœlestis, affectuosiori desiderio, quam hujus quæstionis enodationem esurio.

Solutio primæ quæstionis.

C. Tunc illa : Cum omnia lege suæ originis meis legibus teneantur obnoxia, mihi que debeant jus statuti vectigalis persolvere, fere omnia tributarij juris exhibitione legitima, meis edictis regulariter obsequuntur; sed ab hujus universitatis regula, solus homo anomala exceptione excluditur, qui pudoris trabea denudatus, impudicitiaque meretricali prostibulo prostitutus, in suæ dominæ majestatem, litis audet excitare tumultum, imo etiam in matrem intestini belli rabiem inflammare. Cætera quibus meæ gratiæ humilliora munera commodavi, per suarum professionum conditionem 29 subjectione voluntaria meorum decretorum sanctionibus alligantur; homo vero qui fere totum divitiarum mearum exhaustis ærarium, naturæ naturalia denaturare pertentans, in me scelestæ 30 Veneris armat injuriam. Attende, quomodo fere quælibet juxta mei promulgationem edicti, prout ratio nativæ conditionis expostulat, mei juris statuta persolvant. Firmamentum quotidiana circuitione circumagens 31 universa, juxta meæ disciplinæ doctrinam, non negatoria volutionis identitate, unde procedit, regreditur, et quo vadit progreditur. Stellæ ad ipsius firmamenti fulgurantes honorem, ipsum suis ornatus vestiendo, breves sui itineris dietas explentes, varia gyratione ejusdem spatia metienda, meæ militant majestati. Planetæ, prout a me dispositionis

VARIÆ LECTIONES.

29 Condicionem. 30 Impudicæ. 31 Circuiens.

meæ exivit edictum, firmitati impetum refrenantes, ad ortum nisu ²² contrario, peregrinant, postque ad suam occasus regionem repatriant. Aer meis disciplinatus doctrinis, nunc aura benevola gratulatur, nunc nubium fletibus quasi compatiens lacrymatur; nunc corrixationibus ²³ ventorum irascitur; nunc coruscationibus illuminatur; nunc tonitruum minaci mugitu concutitur; nunc clibano calor ²⁴ decoquitur; nunc austeritate frigoris asperatur. Aves variis sigillata naturis, meæ directionis regimine, sub alarum remigio fluctus aeris transfretantes, præcordialiter meis inhiant disciplinis; meæ meditationis interventu æquor terræ firmis amicitiae nexibus glutinatum, conjuratæ fidei sacramentum sorori violare non audens, ultra diffinitæ evagationis terminum, in terræ domicilia evagari formidat. Ad meæ tantum ²⁵ voluntatis arbitrium, nunc tempestatis stomachatur in iram, nunc in tranquillitatis pacem revertitur, nunc elatum tumoris superbia, in montis evadit imaginem: nunc in æquatam lineatur planitiem. Pisces meæ provisionis ²⁶ voto astricti, reformidant regularum mearum canonibus derogare. Meæ etiam edictionis imperio, quodam nuptiali complexu, terris pluvix maritantur; quæ prolis laborantes ad fabricam, indefessa parturitione, varias rerum species parentare non desinunt.

Terrestria animalia sub meæ restrictionis ²⁷ examine, diversas suorum obsequiorum meo imperio profitentur militias. Terra enim nunc brumali albescit canitie, nunc florum crinitur cæsaria. Silva, nunc frondium crinibus capillatur, nunc acuta hiemis novacula decalvatur. Hiems semina sepulta gremio terræ matris inviscerat, ver inclusa excarcerat, æstas decoquit messes, autumnus suas exhibet ubertates.

Et quid per singula meæ narrationis curriculum evagari permitto? solus homo meæ moderationis citharam aspernatur; et sub delirantis Orphei lyra delirat: humanum namque genus a sua generositate degenerans, in conjunctione generum barbarizans, venercas regulas immutando, nimis irregulari utitur metaplasmo: sicque homo a venere tiresiatus anomala, directam prædicationem in contrapositionem inordinate convertit. A Veneris igitur orthographia homo deviando recedens, sophista falsigraphus invenitur. Consequenter etiam Dioneæ artis analogiam devitans, in anastrophem vitiosam degenerat; dumque in tali quæstione me destruit, et in sua phrænesi ²⁸, mihi themesim machinatur.

295 Pœnitet me tot venustatum prærogativis hominum plerumque privilegiasse naturas, qui decoris decus abusione dedecorant: qui formæ formositatem venerea deformitate deformant, qui pulchritudinis colorem, fusco adulterini cupidinis colore decolorant: qui Floræ florem in vitia efflo-

rando deflorant. Cur decore deifico vultum decoravi Tyndaridis, quæ pulchritudinis usum in meretricationis abusum abire coegit, dum regalis tori fœdus deserens, fœde se Paridi fœderavit?

Pasiphae etiam hyperbolicæ Veneris furiis agitata, sub facie bovis sophisticæ cum bruto bestiales nuptias celebrans, paralogismo sibi turpiori concludens, stupendo bovis conclusit sophismate. Mirrha etiam cupidinis aculeis stimulata in patris dulcore, a filix amore degenerans, cum patre matris exemplavit officium. Medea vero proprio filio novercata, ut inglorium Veneris opus quæreret, gloriosum Veneris destruxit opusculum. Narcissus etiam sui umbra alterum mentita Narcissum, umbratilliter occupatus, seipsum credens esse alterum se, de se sibi amoris incurrit periculum. Multi etiam alii juvenes mei gratia pulchritudinis honore vestiti, debriato amore pecuniæ, suos Veneris malleos in incudum transtulerunt officia. Talis monstruosorum hominum multitudo, totius orbis amplitudine degrassatur, quorum fascinante contagio, castitas venenatur. Eorum siquidem hominum qui Veneris profitentur grammaticam, alii solummodo masculinum, alii feminum, alii commune, sive promiscuum genus familiariter amplexantur: quidam vero quasi heteroclitici genere, per hiemem in feminino, per æstatem in masculino genere irregulariter declinantur. Sunt qui in Veneris logica disputantes, in conclusionibus suis, subjectionis, prædicationisque legem relatione mutua sortiuntur. Sunt, qui vicem gerentes supposito, prædicari non norunt. Sunt, qui solummodo prædicantes, subjecti subjectionem legitimam non attendunt. Alii autem Diones regiam ingredi dedignant, sub ejusdem vestibulo ludum lacrymabilem comitantur. Contra hos omnes conqueruntur jura, leges armantur, cum ultore gladio suas affectant injurias vindicari. Ne igitur mireris, si in has verborum profanas execro novitates, cum profani homines profanus audeant debacchari. Talia enim indignanter eructo, ut pudici homines pudoris characterem reverentur; impudici vero ab impudentiæ lupanaribus arceantur. Mali enim cognitio, expediens est cautela, quæ culpabili nota inverecundiæ cauteriatos puniat; et ab ejusmodi immunes præmet. Jam meæ solutionis illa tuæ quæstionis scrupulum eliminavit.

Solutio secundæ quæstionis Alani.

Ideo enim a supernis cœlestis regix secretarifa egrediens, ad hujus caducæ terrenitatis occasum deveni, ut de execrabilibus hominum excessibus, tecum quasi cum familiari et secretario meo, quærimonialem lamentum exponerem, tecumque decernerem, tali criminum oppositioni, qualis pœnæ debeat dari responsio: ut prædictorum facinorum morsibus cœquata punitio, pœnæ talionem remordeat.

VARIAE LECTIONES.

²² Cursu. ²³ Præliis. ²⁴ Arloris. ²⁵ Tamcn. ²⁶ Profession's. ²⁷ Dispositionis. ²⁸ Sirencæ.

Tunc ego : O rerum omnium mediatrix, nisi vererer mearum quæstionum copia tuæ benevolentiae fastidium provocare, alterius meæ dubitationis tenebras luci tuæ distinctionis exponerem.

Tunc illa : Imo, omnes tuas quæstiones non solum adolescentes, verum etiam vetustatis rubigine antiquas, audientiae meae communices, ut nostrarum solutionum firmitate, tuarum dubitationum tranquilletur impulsus.

Tertia quæstio Alani.

Tunc ego : Miror cur poetarum commenta pertractans, solummodo in humani generis pestes, prædictarum invectionum armas aculeos, cum et eodem exorbitationis pede, deos claudicasse legamus ?

Jupiter enim adolescentem Ganymedem transfrens ad superna, relativam Venerem transtulit in translatum; et quem in mensa per diem propinandi sibi statuit præpositum, in toro per noctem sibi fecit suppositum. Bacchus etiam et Apollo, paternæ cohæredes lasciviæ, non divinæ virtutis imperio, sed superstitiosæ Veneris præstigio, verterunt in feminas, pueros mentiendo.

Responsio naturæ.

Tunc illa authenticæ serenitatis vultum tumultuose figurans, ait : An interrogationem, quæ dubitationis facie indigna est, usurpando, quæstionis vestis 296 imagine? an umbratilibus poetarum signentis quæ artis poeticæ depinxit industria, fidem adhibere conaris? Nonne ea quæ in puerilibus cunis poeticæ disciplinæ discutiuntur, altiori distinctionis lima, senior philosophiæ tractatus eliminat? An ignoras, quomodo poetæ sine omni palliationis remedio, auditoribus nudam falsitatem prostituunt, ut quadam mellita dulcedine velut incantatas audientium aures inebrient? Quomodo ipsam falsitatem quadam probabilitatis hypocrisi palliant, ut per exemplorum imagines, hominum animos moriginationis incude sigillent? At, in superficiali literæ cortice falsum resonat lyra poetica, sed interius, auditoribus secretum intelligentiæ altioris eloquitur, ut exteriore falsitatis abjecto putamine, dulciorem nucleum veritatis secreta intus lector inveniat. Poetæ tamen aliquando historiales eventus jocolationibus fabulosis quadam elegantia fictura contæderant, ut ex diversorum competenti conjunctura, ipsius narrationis elegantior pictura resultet. Sed tamen, cum a poetis deorum pluralitas somniatur, vel ipsi dii veneris ferulis manus subduxisse dicuntur, in his, falsitatis umbra lucescit, nec in hoc, poeta suæ proprietatis genere degener invenitur. Cum enim Epicuri jam soporentur somnia, Manichæi sanetur insaniam, Aristotelis arguantur argutiæ, Arii fallantur fallaciæ, unicam Dei unitatem ratio probat, mundus eloquitur, fides credit, Scriptura testatur; in quo nullo nulla labe invenitur, quem nulla vitii pestis aggreditur, cum quo nullus tentationis motus congregitur. Hic est splendor nunquam deficiens, vita inde-

A fessa, non moriens, fons semper scaturiens, seminale vitæ seminarium sapiens, principale principium, initiale bonitatis initium. Quamvis ergo, ut poetæ testati sunt plerique homines talibus Veneris terminis sint abusi ad litteram, narratio tamen illa vel deos esse, vel ipsos in Veneris gymnasiis latuisse, mentitur, et in nimis falsitatis vesperascit occasum : ideo, ista nube taciturnitatis obdusi, alia vero in luce veræ narrationis explicui. Ad hæc ego : Jam meam quæstionem agnosco redolere nimis ruditatis favillam, sed si alia quædam paupercula quæstio dignitatis tuæ audientiam comparare auderet, quidpiam quærendo quærerem. Ad hæc illa : Nonne jam pridem absque omni refrenationis obstaculo, liberas quærendi habenas exposui?

B

Quæstio quarta.

Tunc ego miror, cur quædam tuæ tunicæ portiones, quæ texturæ matrimonii deberent esse confines, in ea parte suæ conjunctionis patiantur divortia, in qua hominis imaginem picturæ repræsentant insomnia?

Solutio quæstionis.

Tunc illa : Jam ex explicatis potes elicere, quid mysticum figuret scissuræ figurata parenthesis : cum enim ut diximus, plerique homines in suam matrem vitiorum armentur injuriis, inde inter se et ipsam maximum chaos dissensionis firmantes, in me violentas manus violententer injiciunt, mea sibi particulatim vestimenta diripiunt, et quam reverentiæ deberent honore vestire, me vestibus orphanatam (quantum in ipsis est) cogunt meretricialiter lupari : hoc ergo in tegumento per hanc scissuram depingitur, quod in solius hominis vitiosis insultibus, mea pudoris ornamenta scissionis contumelias patiuntur. Tunc ego : Jam mearum dubitationum fluctus tuarum solutionum serenitate sedati, meæ menti interpellandi largiuntur inducias. Si tuo complaceret affectui, affectuose affectarem cognoscere.

Quinta Alani quæstio.

Quæ rationalis ratio, quæ indiscreta indiscretio, quæ indirecta dilectio ita in homine dormire coegit rationis scintillam, ut homo lethæo sensualitatis poculo debriatus, in tuis legibus apostata fieret ; imo etiam tuas leges illegitime debellaret?

D

297 Quæstionis solutio.

Cui illa : Si turpissimæ pestis originem velis agnoscere, altius mentis accendas igniculum, appetentius intelligendi reperies appetitum : hebetudinem ingenii depellat subtilitas, cogitationum fluctus, attentionis compescat stabilitas. Ab altiori enim sumens initium, excellentiori quæsito meæ volo narrationis seriem contexere.

Nolo enim ut prius plana verborum planitie explanare proposita, vel profanis verborum uovitatibus profanare profana ; verum, pudenda aureis pudicorum verborum phaleris inaurare, variisque venustorum verborum coloribus investire. Consequens est enim, prædictorum vitiorum scoriæ

deauratis lectionibus purpurare, vitiosumque fetorem verborum imbalsamare mellifluo, ne si tanti sterquilini fetor in nimis promulgationis aures evaderet, populum ad indignationis stomachum, et nauseantis vomitum invitaret.

Sed tamen aliquando, ut superius libavimus, quia rebus, de quibus loquimur, cognatos oportet esse sermones, rerum informatitas locutionis debet deformitas conformari. In sequenti vero tractatu, ne locutionis cathephton lectorum offendat auditum, vel in ore virginali locum collocaet turpitudine, prædictis vitiorum monstris euphoniæ orationis vole pallium elargiri. Tunc ego: Jam mei intellectus esuries, ingenii flagrantis acies, mentis inflammatae flagrantia, attentionis stabilitas et constantia, ea postulant quæ promittis. Tunc illa: Cum Deus ab ideali præconceptionis thalamo mundialis palatii fabricam voluit enotare, etiam mentale verbum quod ab æterno de mundi constitutione conceperat, reali ejusdem existentia, velut materiali verbo depingere, tanquam mundi elegans architectus, tanquam aureæ fabricæ faber aurarius, velut stupendi artificii artifex artificiosus, velut admirandi operis opifex, non exterioris instrumenti laborante suffragio, non materiæ præjacentis auxilio, non indigentia stimulantis flagitio, sed solius arbitrariæ voluntatis imperio, mundialis regis admirabilem speciem fabricavit Deus, qui mundiali palatio varias rerum species ascribendo, quas discrepantium generum litigio disparatas, legitimi ordinis congruentia temperavit, leges indidit, sanctionibus alligavit: sicque res generum oppositione contrarias, inter quas, locus ab oppositis locum posuerat, cujusdam reciproca habitudinis relativis oculis fœderando in amicitia pacem, litem repugnantia commutavit. Subtilibus igitur invisibilis juncturae catenis concordantibus universis, ad unitatem pluralitas, ad identitatem diversitas, ad consonantiam dissonantia, ad concordiam discordia, unione pacifica remeavit. Sed postquam universalis artifex universa suarum vultibus naturarum investivit, omniaque sibi invicem legitimis proportionum connubiis maritavit, volens ut nascendi, occidendique mutua relationis circuitu per instabilitatem stabilitas, per finem infinitas, per temporabilitatem æternitas rebus occiduis donaretur, rerumque series seriata reciprocatione nascendi jugiter texeretur, statuit, ut expressæ conformationis moneata sigillo, sub derivandæ propagationis calle legitimo, ex similibus similia educerentur. Me igitur tanquam sui vicariam, rerum generibus sigillandis monetariam destinavit, ut ego in propriis incudibus rerum effigies commonetans, ab incudis forma conformatum deviare non sinerem, sed mei operante solertia, ab exemplaris vultu, nullarum naturarum dotibus defraudata exemplati facies nullatenus deviaret. Imperantis igitur imperio ego ob-

A temperans, operando quasi varia rerum sigillans cognata ad exemplaris rei imaginem exempli exemplans effigiem, ex conformibus conformando conformia, singularum rerum reddidi vultus sigillatos. Ita tamen sub divina potestatis imperio ministerium hujus operationis exercui, ut meæ attentionis manum dextera supernæ majestatis dirigeret, quia meæ scripturæ calamus exorbitatione subita deviaret, nisi supremi dispositoris digito regeretur. Sed quia sine subadministratorii artificis artificio suffragante, tot rerum species expolire non poteram, mihi in æthereæ regionis amœnante 298 palatio placuit commorari, ubi ventorum rixa serenitatis pacem non perimit, ubi accidentalisa nox nubium ætheris indefessum non sepelit, ubi nulla tempestatis sævit injuria, ubi nulla debacchantis tonitru minatur insania, Venerem ineffabili scientia peritam, meæque operationis subvicariam in mundiali suburbio collocavi, ut meæ præceptionis sub arbitrio, hymenæi conjugis, filiique Cupidinis industria suffragante, in terrestrium animalium varia effigiatione desudans, fabriles malleos suis regulariter adaptans incudibus, humani generis seriem indefessa continuatione contexeret, Parcarumque manibus intercisorum injurias repararet. Dum in hoc narrationis contextu sermo de Cupidine nasceretur, præfatæ narrationi, meorum verborum parenthesi syncopata, tenorem hujus quæstionis inserui.

Sexta quæstio Alani.

B Ha, ha, nisi injuria tuæ locutionis syncopata, mearumque quæstionum venatione timerem tuæ benignitatis offensam incurrere, vellem Cupidinis naturam, de quo aliquantulam mentionem tua prælibavit oratio, pictura tuæ descriptionis agnoscere. Quamvis enim plerique auctores sub integumentali involucre ænigmatum, ejus naturam depinxerint, tamen nulla certitudinis nobis reliquetur vestigia: cujus in humano genere tanta per experientiam legitur potentialis auctoritas, ut nullus vel nobilitatis sigillo signatus, vel, sapientiæ privilegiantis venustate vestitus, vel fortitudinis armatura munitus, vel pulchritudinis chlamide trabeatus, vel aliarum gratiarum præditus honoribus, se valeat a cupidinaria dominationis generalitate excipere.

Quæstionis solutio.

C Dum illa, cum temperato capitis motu, verbisque increpationem spondentibus, ait: Credo te in Cupidinis castris stipendiarie militantem, et quadam interfamiliaritatis germanitate eidem esse connexum: inextricabilem etenim ejusdem labyrinthum affectanter investigare conaris, cum potius meæ narrationi sententiarum locupletatae divitiis, mentis attentionem³³ attentius adaptare deberes. Sed tamen antequam ad sequentia meæ orationis evadat excursus, quia tuæ humanitatis imbecillitati compatiar, ignorantia tuæ tenebras, pro meæ pos-

³³ Intentionem.

sibilitatis volo modestia exstirpare. Insuper, tuarum A
 quæstionum solutionibus ex voto promissionis
 astringor; idcirco sive certa descriptione describens,
 sive legitima diffinitione diffiniens, rem immonstra-
 bilem demonstrabo, inextricabilem extricabo;
 quamvis ipsa nullis naturæ obnoxialiter alligata
 complexionibus, intellectus indaginem non exspectans,
 nullius posset descriptionis signaculo designari. Ergo,
 circumscriptæ rei hæc detur descriptio, inexplicabilis
 naturæ hæc exeat explicatio; hæc de ignoto habeatur
 notitia, hæc de scibili comparetur scientia, styli tamen
 altitudine castigata :

299 Pax odio, fraudique fides, spes juncta timori,

Est amor, et mistus cum ratione furor.

Naufragium dulcæ, pondus leve, grata Charybdis,
 Incolumis languor, et satiata fames.

Esurios satiens, sitis ebria, falsa voluptas,

Tristities læta, gaudia plena malis.

Dulcè malum, mala dulcedo, sibi dulcor amarus,

Cujus odor sapidus, insipidusque sapor.

Tempestas grata, nox lucida, lux tenebrosa,

Mors vivens, moriens vita, suave malum.

Peccatum veniæ, venialis culpa, jocosa,

Pœna, pium facinus, imo, suave scelus.

Instabilis ludus, stabilis delusio, robur

Infirmum, firmum mobile, firma movens.

Inspiciens ratio, demens prudentia, tristis

Prosperitas, risus flebilis, ægra quies.

Mulcebris infernus, tristis paradisus, amœnus

Carcer, hiems verna, ver hiemale, malum.

Mentis atrox tinca, quam regis purpura sentit,

Sed nec mendici præterit illa togam.

Nonne per antiphrasim, miracula multa Cupido

Efficiens, hominum protheat omne genus.

Dum furit iste furor, deponit Scylla furorem,

Et pius Æneas incipit esse Nero.

Fulminat ense Paris, Tydeus mollescit amore;

Fit Nestor juvenis, fitque Melincta senex.

Thersites Paridem forma mendicat, Adonim

Davus, et in Davum totus Adonis abit.

Dives eget Crassus, Codrus et abundat egendo,

Carmina dat Bavius, musa Maronis hebet.

Ennius eloquitur, Marcusque silet; fit Ulysses

Inspiciens, Ajax desipiendo sapit.

Qui prius auctorum solvendo sophismata vicit,

Vincitur hoc monstro, cætera monstra domans.

Quælibet in facinus mulier decurrit, et ultro,

Ejus si mentem morbidet iste furor,

Nata patrem, fratremque soror, vel sponsa maritum

Fraude necat, fati præveniendæ manum.

Sicque per ascensum male syncopat illa mariti

Corpus, furtivo dum metit ense caput.

300 Cogitur ipsa parens nomen nescire parentis;

In partuque dolos, dum parit ipsa parens.

Filius in matre stupet invenisse novercam,

Inque fide fraudes, in pietate dolos.

Sic in Medea pariter duo nomina pugnant,

Dum simul esse parens, atque noverca cupit.

Nesciit esse soror, vel se servare sororem,

Dum nimium Cauno Byblis amica fuit.

Sic quoque Myrrha suo nimium subjecta parenti,

In genitore parens, in patre mater erat.

Sed quid plura docebo, Cupidinis ire sub hasta

Cogitur omnis amans, juraque solvit ei.

Militat in cunctis, ullum vix excipit hujus

Regula, cuncta ferit fulmen et ira sui.

In quem non poterit probitas, prudentia, formæ

Gratia, fluxus opum, nobilitatis apex.

Furta, doli, metus, ira, furor, fraus, impetus, error,

Tristities, hujus hospita regna tenent.

Hic ratio, rationis egere, modoque carere

Est modus, estque fides non habuisse fidem.

Dulcia proponens assumit amara, venenum

Infert, concludens optima sine malo.

Allicit illiciens, ridens deridet, inungens

Pungit, et afficiens inficit, odit amans.

Ipee tamen poteris ipsum frenare dolorem,

Si fugias, potior potio nulla datur.

Si vitare velis Venerem, locæ, tempora vita,

Nam locus et tempus, pabula donat ei.

Si tu persequeris, sequitur; fugiendo fugatur;

Si cedis, cedit; si fugis, illa fugit.

Jam ex hoc meæ doctrinæ artificio, cupidinariæ

artis elucescit theorica, per librum vero experien-

tiæ, tibi practicam poteris comparare. Nec miran-

dum, si in præfata Cupidinis depictione notulas

reprehensionis intersero, quamvis ipse mihi qua-

dam germanæ consanguinitatis fibula connectatur;

non enim vel detractoriæ malignitatis caliginosa

rubigo, vel incandens odii fervor foras egrediens,

vel invidiæ tyrannus extra desævians, ad has in-

vectivas accusationis me impulit, sed ne veritatis

per se loquentis evidentiam videor silentio stran-

gulare. Non enim originalem Cupidinis naturam in

honestate, redarguo, si circumscribatur frenis

modestiæ, si habenis temperantiæ castigetur; si non

germen excursionis limites deputatos evadat, vel

in nimium tumorem ejus calor ebulliat, sed si ejus

scintilla in flammam evaserit vel ipsius fonticulus

in torrentem excreverit, excrementi luxuries am-

putationis falcem expostulat, exuberationis tumor

solatium medicamenti desiderat. Quoniam omnis

excessus, temperatæ mediocritatis incessum distur-

bat, et **301** abundantæ morbidiæ inflatio quasi in

quædam apostemata vitiorum exuberat.

Prævia igitur theatralis oratio joculariis evagata

lasciviis, tuæ puerilitati pro ferculo propinatur;

nunc stylus paululum maturior ad præfinitæ narra-

tionis propositum revertatur. Ut supra prælibando

docui, terrestrium animalium materiandæ propa-

gini Venerem destinavi, ut varias materias in rebus

inateriandis excudendo substerneret, ego vero in

naturarum purificatione multiplici, ut operibus ma-

num supremæ expolitionis apponerem, et ut instru-

mentorum fidelitas pravæ operationis fermentum

excluderet, ei duos legitimos malleos efformavi,

quibus et Parcarum caveret insidias, resque multi-

modas essentia præstaret. Incudum etiam nobi-

les officinas ejusdem artificio deputavi, præcipiens ut his eisdem malleos adaptando, rerum effigiationi fideliter indulgeret, ne ab incudibus malleos aliqua exorbitatione peregrinare permitteret. Ad officium etiam scripturæ, calamum præpotentem eidem fueram elargita, ut in competentibus schedulis ejusdem calami scripturam poscentibus, quarum meæ largitionis beneficio fuerat composita, juxta meæ orthographiæ normulam, rerum genera figuraret, ne a propriæ descriptionis semita in falsigraphiæ devio eumdem divagari sustineret. Sed cum ipse genialis concubitus ordinatis complexionibus res diversorum sexuum opponi dissimiles ad exsequendam rerum propaginem, connectere teneretur, ut in suis connexionibus artis grammaticæ constructiones canonicas observaret, sui que artificis nobilitas nullius artis ignorantia suæ ferret gloriæ detrimentum, curialibus præceptis sub magistrali disciplina, eam videlicet disciplinam instruendam docui, quæ artis grammaticæ regulas in suarum constructionum unionibus artificiosis admitteret; alias vero extra ordinarias nullius figuræ excusatione redemptas excluderet. Cum enim attestante grammatica, duo genera specialiter, masculinum et femininum, ratio naturæ cognoverit, quamvis dum quidam homines depauperati signaculo, juxta meam opinionem, possent neutri generis designatione censerī, tamen Cypridi sub intimis admonitionibus minarum tonitru ingessi, ut in suis conjunctionibus ratione exigentiæ, naturalem constructionem solummodo masculini femininique generis celebraret. Cum enim masculinum genus suum femininum exigentia habitudinis genialis adesciscat, si eorumdem generum constructio anomale celebretur, ut res ejusdem sexus sibi invicem construantur, illa quidem constructio nec evocationis remedio, vel conceptionis suffragio, apud me veniam poterit promereri. Si enim genus masculinum genus consimile quadam irrationabilis rationis deponat injuria, nulla figuræ honestate illa constructionis junctura vitium poterit excusare, sed inexcusabilis solœcismi monstruositate turpabitur.

Præterea, Cypridi mea indixit præceptio, ut ipsa in suis constructionibus, suppositiones appositionesque ordinarias observando, rem feminini sexus characterē præsignitam, suppositionis destinaret officio; rem vero specificatam masculini generis, sede collocaret appositi, ut nec appositum in vicem suppositi valeat declinare, nec suppositum possit in regionem appositi transmigrare; etiam cum utrumque regatur ab altero, appositum sub adjectiva proprietate, suppositum subjectivæ proprietatis proprium retineret, exigentiæ legibus invitatum.

Præterea, adjunxi, ne Dyonea conjunctio in transitivæ constructionis habitum uniformem, vel reciprocatōnis cūriculum, vel retransitionis anfractum reciperet, solius transitionis recta directione contenta, vel alicujus etiam disgressantis naturæ nimia intercensione sufferret, ut genus activum in

A passivum valeat usurpativa assumptione, vel idem in activum suæ proprietatis dispositione redire, vel sub passivi litteratura activi retinendo naturam, sibi legem termini deponentis assumere: Nec mirandum, si pleræque maximæ, titulo grammaticæ facultatis adscriptæ, a veneræ artis domicilio patiantur repulsam, cum ipsa eas 302 quæ suæ præceptionis regulis obsequuntur, in sinum suæ familiaritatis admittat; eas vero quæ eloquentissimæ contradictionis insultibus ejus leges expugnare conantur, æterni anathematis exclusionē suspendat, cum philosophicæ assertionis auctoritas maximarum plerasque diversis facultatibus fateatur esse communes; quasdam vero ultra suarum disciplinarum domicilia, nullam habere licentiam excursandi.

B Sed quia tantas Parcarum argutas oppositiones Venerem novi agonistæ disputationis ingressuram conflictum, alicujus tergiversatione fallaciæ Venus ab Atropos coarctantes conclusionis subtimeret argutias, ipsam disciplinam docendo juxta quæ dissertivæ disciplinæ præcepta suarum argutionum formas excederet. Et quomodo in adversarii argutionibus fraudulentis, fallaciæ latibulum inveniret, ut disputationis agoniam contra adversariæ partis insidias posset securius celebrare, et per instantiam similia oppositionum argumenta refellere. Injunxi etiam ut syllogistica ejus complexio duorum terminorum contenta compendio, nullis Aristotelicis figuris obnoxia, trium propositionum ordinatione congrua tlexeretur, in tantum, ut in singulis propositionibus, major extremitas prædicationis fungeretur officio, minor vero subjiciendi legibus teneretur. In prima vero propositione nullo veræ inhærentiæ modo, sed sola ratione contractus intrinseci, subjecto inhæreat prædicatum; in assumptione vero relativorum oculorum, reciprocis impressionibus, expressius minori major annectatur extremitas. Sed in conclusione expressissimæ inhærentiæ, vinculo veriori subjecti prædicati que carnalis celebretur connexio. Hoc etiam mei fuit consilii, ut nullius conversionis retrogradatione pestifera, veneræ complexionis termini analogicæ prædicationis jura servantes, suarum viçes sedium alternarent. Et ne consequentis fallacia, ex similibus conformatione progenita, posset industriam Veneris impedire, terminos specialibus specificavi signaculis, ut familiari liberæ aguitionis intuitu, audenter agnosceret quos terminos subjecti gradus inferior, quos vero prædicationis apex superior ex suæ habitudinis jure deponeret, ne si complexio terminorum inconsequens proportionatam habitudinem non teneret in commune, nugationis uniformis deformitas nasceretur. Sicut autem quasdam grammaticæ dialecticæque observantias inimicantissimæ hospitalitatis incursu volui a Veneris anathematizare gymnasiis; sic metonymicas rhetorum propositiones, quas in suæ amplitudinis gremio rhetorica mater amplectens, multis suas rationes conflat honoribus, Cypridis artificii interdixi, ne si nimis duræ translatio-

nis excursu a suo reclamante subjecto, præmium alienet in aliud, in facinus facetia, in rusticitatem urbanitas, tropus in vitium, in decolorationem color nimius convertatur.

His apparatusum nobilitatisque præsignibus Veneris, terrestris incolatus transivit in patriam. Quæ cum suffraganeis instrumentis ad humanæ geneseos seriem contexendam, desudando laborans, Parcarumque manibus interfecta subtili resarciens acu, subtilius hæc renodat. Sicque stipendiariæ administrationis jura, officiosissima curiositate persolvit. Sed quoniam ex maternæ satiæ identitate fastiditus animus indignatur, quotidianique laboris ingruentia exsequendi propositum appetitus extinguitur. Unitas operis toties repetita Cytheream infestat fastidiis, continuatæque laborationis effectus, laborandi excludit affectum. Illa igitur magis appetens otii effeminari sterilibus, quam fructuosis exerceri laboribus, serialis operationis exercitatione, negotiali præposita, nimis otiositatis desiderii coepit infantibiliter juvenisci. Et quoniam apud quem desidia torpor castrametatur, ab eo omnis virtutis militiæ relegatur, otiique sterilitas, pravæ sobolis, solet fecunditatem efficere. Potus etiam inundans effluvium, in nimias despumat libidines, cibique effrenis ingurgitatio consimiles nauseas superfluitatis eructat. Venus his furiis aculeata lethalibus, in suum conjugem hymenæum, tori castitatem peste adulterationis incestans, cum Antigamo coepit concubinarie fornicari, sui que adulteri suggestionibus irretita lethiferis, liberale opus in mechanicum **303**, regulare in anomalum, civile in rusticum inciviliter immutat, meumque inficiata præceptum, malleos ab incudis exhæredans consortio, adulterinis damnat incudibus.

Ipsæ etiam incudes nativæ, suorum malleorum deplorantes absentiam, eosdem lacrymabiliter videntur deprecari. Et, quæ gladio Atropos universa demetenti solebat clypeum defensionis opponere, jam eidem stabilitate conciliationis mutuo fœdere ligatur, fatique falcem in messem humani generis nimium excursare permittens, damnum nulla novi seminis pensat origine; sed potius se grammaticis constructionibus destruens, dialecticis conversionibus invertens, rhetoricis coloribus decoloratis suam **D** artem in figuram, figuramque in vitium transfert: dumque fornicariis excessibus cum adultero perpetuat concubinitas illecebras, ab eodem suscipiens, pro filio, spurio compositur. Qui dum nullius delectationis amœnitate gaudet, nullius jocosæ jucunditatis vult meridiari deliciis, ut quasi per antiphrasim, jocus a jocositate dicatur, ei nomen usus impressit. Duo igitur Dionæ dati sunt filii, discrepantia generis disparati, nascendi lege dissimiles, mox titulis discrepantes, artificio deformes. Hymenæus namque uterinæ fraternitatis in affinis confinio quem excellentioris dignitatis extollit prosapia, ex Venere sibi Cupidinem propagat in filium; Antigamus vero scurrilis vel ignobilitatis genere derivatus,

A adulterando, adulterinum filium jocus sibi joculariter parentat. Illius nativitatem, matrimonii excusat solemnitas; hujus propaginem divulgati concubinitas accusat vulgaritas. In illo, paternæ civilitatis elucescit urbanitas; in hoc, paternæ inurbanitatis tenebrescit rusticitas. Iste inargentatos nitribus argenteos fontes inhabitat; hic loca perenni ariditate damnata indefesse concelebrat. Iste in grata planitie fixit tentoria; huic vallium complacent nemorosa. Iste in tabernaculis indeficiente pernoctat, hic sub dio dies noctesque continuat. Iste aureis venabulis vulnerat quem venatur; hic, quem ferit, ferreis jaculis lanceat. Iste suos hospites debriat neclare subamaro, hic suos absynthii potu perimit acetoso. Jam mea oratio chartulæ tuæ mentis inscripsit, qualiter otii damnosa perniciēs Venerem educavit emphaticam, qualiter diluviosi potus inundatio venenosum patrat incendium; qualiter ex cibi ingurgitatione ducens originem, plerosque luxuriæ elephantina lepra percussit. Ecce, super hominibus acuta Veneris febre languentibus, ærumnosæ lamentationis carmen cecini querulosum; nunc similiter aliis quos aliorum vitiorum morbida turba conturbat, sub cantu elegiaco quærimosæ orationis citharam temperemus. Multi enim dum Charybdis ingluviosæ hiatus voraginosos subterfugiendo devitant, in Scyllæ malignantis abyssos inopinata periclitatione naufragantur. Plerique etiam dum impetuosus torrentis occursum tumidos evadunt, stagni limositate viscantur. Alii dum dependentis montis præcipitia, cautela consulente declinant, in coæquata planitie præcipitatione spontanea colliduntur. Ea igitur quæ dissefam, tuæ menti clavo memoriæ tenacis affligas, animique vigilantia somnum torporis excutias, ut mecum maternis excitatus visceribus, periclitantium hominum naufragiis compatiendo condoleas, et præambulæ admonitionis clypeo loricated, monstroso exercitui vitiorum occurras, et si quæ prava semina in hortu tuæ mentis audeant pullulare, falce maturæ sectionis extirpes. Tunc ego: Jam pridem mea mens exhilarata tuæ disciplinationis compendio, tuis correctionibus libentissimam aurem inclinat. Tunc illa:

Heu, quam præcipiti passu ruinam
Virtus sub vitio victa laborat?
Virtutis species exsultat omnis,
Laxantur vitio frena furoris,
Languet justitiæ Lucifer, hujus
Vix umbræ remanet umbra superstes
Exstinctumque sui sidus honoris
Deflet, lucis egens, noctis abundans
Dum fulgur scelerum fulminat orbem,
Nox fraudis fidei nubilat austrum:
Virtutumque tamen sidera nulla
Istius redimunt noctis abyssum,
304 Incumbit fidei vespera mundo
Nocturnumque chaos fraudis abundat.
Languet fraude fides, fraus quoque fraudem

Fallit fraude, dolo sic dolus instat,
 Mores moris eget moribus orbi,
 Leges lege carent, jusque tenoris
 Perdunt jura sui; jam sine jure
 Fit jus omne, viget lex sine lege.
 Mundus degenerat, aurea mundi
 Jam jam degenerant sæcula, mundum
 Ferri pauperies vestit, eundem
 Olim nobilitas vestiit auri,
 Jam jam hypocrisis pallia quærunt
 Fraudes, et scelerum fetor odoris
 Ut pravo chlamidem donet odori
 Virtutum sibimet balsama quærunt.
 Sic urtica rosis, alga hyacinthis,
 Argento scoria, murice fucus
 Formæ pauperiem palliat, ut sic
 Interdum redimant crimina vultus.
 Sed crimen phaleras exiit omnes,
 Nec se justitiæ luce colorat:
 Nam sese vitium glossat aperte,
 Fit fraus ipsa sui lingua furoris,
 Quid tuti superest, cum dolus armat
 Ipsas in propria viscera matres?
 Cum fraternus amor fraude laborat,
 Mentiturque manus dextra sorori?
 Censetur reprobum jus probitatis,
 Observare probos, et pietatis
 Lex, est improbitas, esse pudicum
 Jam cunctis pudor est. Absque pudor
 Humanos hominis exiit usus
 Non humanus homo. Degenero ergo
 Bruti degeneres induit actus,
 Et sic exhominans exhominandus.

Septima quæstio Alani.

Ad hæc ergo: Quoniam in aere generalitatis hu-
 jus intellectus oberrat excursor, intelligere vero
 specialitas amicitur, vellem, quod vitia quæ in
 quodam generalitatis implicas glomicello, specio-
 sissimarum specierum interstitiis discoloribus ex-
 plicares.

Responsio Naturæ.

Quoniam tuæ postulationis rationem emeritam
 indecens est adimpletionis merito defraudari, tibi
 singula vitia æquum est sigillatim notulis singula-
 ribus adnotari. Quia ergo jam dictum est, quo-
 modo totus orbis impuræ Veneris fere generali pe-
 riclitatur incendio, nunc restat dicendum qualiter
 idem generalissimo gulositatis naufragatur diluvio.

Quoniam gulositas est quasi quoddam Veneræ
 executionis proœmium, et quasi quoddam autece-
 dens ad venereum consequens.

Nota ergo quasdam filias idololatriæ veteris me-
 dullitus extirpatæ, in præsentis instanti suæ matris
 imperium reparare conari, et eam quibusdam præ-
 sagiosis carminibus redivivam a mortuis excitare;

A quæ meretricali officio, vultu phantasticæ dilectionis
 faciem dealbantes, amasios alliciendo, fraudulentè
 illiciunt: quæ sub tristi lætitia, sub amica sævitia,
 sub hostili amicitia, tanquam Syrenes usque ad
 exitium dulces, delectationis melodiam facie tenus
 præferentes, suos amatores ad idololatriæ perdu-
 cunt naufragium: harum una, ut ficto loquar vo-
 cabulo, congruentia proprietatis, bacchilatria pote-
 rit nuncupari.

De superfluo potu.

Bacchilatria hæc suum amasium rationis privans
 igniculo, eundem tenebris brutæ sensualitatis ex-
 ponit, suum etiam, more meretricio, in tantum de-
 briat amatorem, ut idem Bacchum nimis empha-
 tice affectare cogatur, in tantum ut potator
 Baccho nimis delectationis vinculo alligatus, eidem
 divinæ majestatis cultum exhibere credatur: Adco
 ut homo bacchilatra, Bacchum plerumque locali
 interstitio a se sejungi non ferens, in alienis va-
 sculorum capsulis suum deum diu perendinare
 non patitur, sed ut sibi ejusdem dei fami-
 liaribus assistat divinitas, illum dolio sui ventris in-
 cludat. Sed quia plerumque stomachi capsula tanti
 hospitis divinitatem diu sustinere non potest, idem
 deus aut per orientalis portæ polum arcticum, aut
 per occidentis regionis antarcticum turpiter evapo-
 rat. Multoties etiam Bacchi cultor in scyphis ma-
 teriæ honore pollutibus Baccho architectatur hos-
 pitium, ut ejusdem divinitas divinius in aureo
 vase præfulgeat.

Unde idem æthereis nitoribus claritate concer-
 tans, et smaragdinis coloribus viriditate conten-
 dens, ac plerosque sapes sui saporis majestate
 præcellens, potationum filios suarum proprietatum
 dignitatibus irritat sophisticis, ut ipsa Bacchum
 tanquam ineffabilis divinitatis arcanum ineffabili
 amore concelebrent. Qui etiam his animati, ne di-
 vinitatis illius aliquid remaneat inexhaustum, us-
 que ad fæces Bacchum deglutunt, sicque suum
 deum in tartaream abyssum ventris cogunt inho-
 neste descendere, et dum sic a speciali ad genera-
 lissimum genus potationis deveniunt, superlativum
 gradum ebrietatis ascendunt. Hæc pestis non so-
 lum plebæ vulgaritatis inimicatur hominibus, ve-
 rum etiam prælatorum superciliosas sibi facit in-
 clinare cervices, quibus Bacchi gratiæ non suffi-
 ciunt, quas in eum gratia naturæ diffudit, verum
 etiam arundineam usurpantes attractionem; nunc
 Bacchum et rosarum connubio gloriantem, nunc
 floris alterius fragrantiam respirantem, nunc hys-
 sopi consortio sibi quoddam privilegium arrogan-
 tem; nunc aliarum rerum dotibus locupletatum
 extrinsecus, impetuosa gulæ Charybdi deglutunt,
 in tantum, ut sine mari naufragium, sine tristitia
 fletum, sine infirmitate lethargium, sine sopore
 somnum ebrietatis incurrant.

VARIE LECTIONES.

²⁹ Præpostere. ⁴⁰ Gratulantem.

Qui dum ebrietatis energia ⁴¹ percussi, operam A
psalmodiis impendunt, versus nimia intercalatione ⁴² rumpentes crapulae boream importunum interserunt.

De superfluitate ciborum.

Nec solum praetaxata potus cupiditas, verum etiam, cibi plerosque canina inescat aviditas, quorum voluptates inordinatae, cogitationes inconcinnae, novos sibi cibi somniant apparatus. Qui dum exactori quotidianum escae debitum nimis abundanter exsolvunt, exactor superabundans suo cogitur reddere debitori. Isti, quidquid possident, in arca stomachi thesaurisant. Et quamvis illud commissum non rubigo corrosionis dente demordeat, nec vel peculantis furis sophisma subripiat, ipsum tamen decoquentis caloris latrocínio turpiori, turpius evanescit. Isti, bursam ad nummorum vomitum, arcam pecuniarum invitant ad nauseam, ut exactori stomacho possint accuratius adulari. Interius ventrem ciborum locupletant divitiis, exterius in nuda et pura positi paupertate. Haec pestilentia etiam non vulgari humilitate contenta, profundius progreditur ad praelatos, qui salmones et lucios, caeterosque pisces aequipollenti generositate praesignes, variis decoctionum cruciatos martyriis, baptizandi adulterantes officium, sacri piperis fonte baptizant, ut ex tali baptismate baptizati, multiformis saporis gratiam consequantur. In eadem mensa terrestre animal piperis inundatione submergitur, piscis natal in pipere, avis ejusdem viscositate ligatur: dumque tot animalium genera uno ventris ergastulantur in carcere, aquatile animal secum terrestre, aeriumque genus in eodem sepulcro tumulari miratur. Quibus si detur licentia exeundi, egressuris vix portae sufficit amplitudo.

Haec praefatae pestes pontem faciunt, per quem ad luxuriae lupanaria pervenitur. Haec sunt introductiones per quas quis furandi artem ingreditur. Haec morbos pariunt, seminant paupertates. Haec sunt nutrices discordiae, sorores insaniae, intemperantiae matres, immunditiae venatrices. Per has, humanum genus modestiae limites excedit, temperantiae **306** frena postponit, castitatis sigilla confringit, mae largitionis ⁴³ gratiam non attendit. Cum enim mea largitas tot hominibus fercula procuret ⁴⁴, tot fercula copiosa compluat, ipsi tamen gratiae ingrati, nimis illicite licitis abutentes, frena gulae laxantes, dum comedendi mensuras excedunt, lineas potationis in infinitum extendunt; qui palata sal-sorum seducentes acumine, ut saepe et multum bibant, saepius sitire coguntur.

De avaritia.

Est et alia idololatriae filia, quam (si nominis proprietatem suam significationis germanitatem in voce retineat) convenienti vocabulo conveniens est

nummulatriam nuncupari. Haec est malitia ⁴⁵, per quam in animis hominum deficiatur pecunia, nummo divinae venerationis exhibetur auctoritas, per quam, ubi nummus loquitur, Tulliani eloquii tuba rauescit; ubi nummus commilitat, Hectoreae militiae fulgura conticescunt; ubi pugnat pecunia, virtus expugnatur Herculeae. Si quis enim armatur pecunia, tanquam loriceis argenteis torrentis impetus Tulliani, fulgur incursus Hectorei, robur virtutis Herculeae, versipellis Ulyssea calliditas floccipenditur, in tantum enim habendi fames involvit, ut dialecticae muta sit subtilitas, rhetoricae languescat civilitas. Ubi nummorum perorat plenitas, iam Tullius sui monetam vendit eloquii, sui pudoris monilia in aurum commutat Lucretia; Penelope suae vicennariae castitatis pudorem deponit in pretio; Hippolytus etiam si nummi preces audiat susurrantis, suae novercae non vult precibus novercari. Nam si in aure iudicis susurret pecunia, Orphei lyra, carmen Amphionis, musa Virgilii voce pecuniae suffocantur. Jam dives, divitiarum naufragus in profundo, hydropicae sitis incendiis sitit opes, et in medio ipsarum positus Tantalizat. Pauper etiam, quamvis materialem avaritiam realiter exercere non valeat, intus tamen archetypam ⁴⁶ retinet paritatem. Proh dolor! metallorum onera largiuntur honores, ad metalli pondera ponderatos. Jam non Caesar, sed nummus est omnia, quia ab individualibus usque ad generalissimam, honores singulos tanquam mediator percurrit. Nummus patriarcha noster est ⁴⁷, episcopos et archiepiscopos inthronizat. Alios archidiaconalibus adaptat officiis; alios denique aliarum dignitatum et officiorum coequat negotiis. Quid plura? nummus vincit, nummus mundum regit, nummus imperat universis. Quid prodest cum Ptolomaeo subterfugientis astronomiae fugas consequi subtilitatis curriculo; stellarum prophetias, spontaneos planetarum investigare errores; cum Euclide, geometricorum aenigmatum secreta scrutari; intellecto in profundum maris descendere; caeli altitudinem intelligibilibus mensuris attingere; cum Milesio, musicarum proportionum consonantes amicitias invenire; cum Pythagora pugnas numerorum virtute multiplicationis inspicere; cum Tullio, orationem rhetoricis colorum stellare sideribus; cum Aristotele, ancipiti dialecticae gladio a veris falsa dividere; cum Zenone falsitatem probabilitate tunicare sophistica; cum Donato in accidentium congruentia nectere dictiones; cum sapientia nostris temporibus nullius fructus praemiatur stipendiis, nullius famae eam aura favorabilis extollat, ipsa vero pecunia honoris titulos et laudis emat praeconia? Sola tamen sapientia revera super omnem praeminet possessionem. Generosa possessio, quae sparsa colligitur, erogata revertitur, publicata suscipit incre-

VARIAE LECTIONES.

⁴¹ Furor. ⁴² Interruptione. ⁴³ Largitatis. ⁴⁴ Spargat. ⁴⁵ Avaritia. ⁴⁶ Mentalem. ⁴⁷ Patriarchae supplet vices.

mentum! per quam nobilis scientiæ thesaurus secretis penetralibus mentis innascitur, fructus internæ delectationis acquiritur. Hæc est sol, per quem mens diescit in tenebris, cordis oculus, deliciosus animi paradisus. Hæc in cœleste terrenum, in immortale caducum, in deum hominem, deificæ mutationis auctoritate convertit. Hæc est verum ⁴⁸ peregrinationis remedium, solum humanæ **307** calamitatis solatium, humanæ noctis lucifer singularis, tuæ miseriæ redemptio specialis, cujus aciem nulla aeris caligo confundit, non densitas terræ operam ejus offendit, non altitudo aquæ respectum ejus obtundit. Hæc igitur, quamvis apud multos qui sensuali mobilitate brutescunt, nimia langueat vilitate, apud illos tamen qui in ignem originalem rationis redegerunt scintillam præconii ⁴⁹, et famæ munere non fraudatur. Quamvis enim prudentia phian:asticæ adulationis plausibiles dedignetur applausus, tamen quia veræ famæ hæc est gloriosa proprietas, ut appetitores sui contemnât, et appetat contemptores; famam fugiendo consequitur, quam perdet insequendo. Igitur etsi videas apud quosdam regnare pecuniam, jacere prudentiam, militare divitias, sapientiam exsulare, ignavia tamen opum pondera animo victori calcata subjicias, et intestino affectionis amore prudentiam consecraris, ut penitus sapientiæ matris cubiculum inoffenso intuitu valeas intueri.

Tunc ego: Vellem ut laxatis habenis reprehensionis, præcordialius avaritiæ filias impugnares.

Tunc illa ad acerrimas invectionis demorsiones gyrans suæ narrationis incessum, ait:

Postquam sacra fames auri mortalia pungit
Pectora, mens hominis nescit jejuna manere.
Laxat amicitias, odium parit, erigit iras,
Bella serit, lites nutrit, bellumque renodat,
Rumpit nodata, dirumpit fœdera, natos
Excitat in patres, matres in viscera, fratres
Dat fratrum nescire togas, et sanguinis omnes
Unio quos unit, furor hos male dividit unus.
Dum stomachum mentis hydropicat ardor ha-
[bendi,

Mens potando sitit, et Tantalus alter in istis
Ardet aquis, viresque siti dat copia census.
Esurit ergo satur, sitit ebrius, optat abundans
Unus cuncta cupit, ipsoque cupidine pauper
Efficitur, divesque foris, manet intus egenus.
Nil habet ergo miser, cum nil se credit habere,
Divitiis, cum pauperiem sua vota repensant,
Hospitium cordis, et mœnia mentis avaræ
Invadunt hostes multi, multoque tumultu
Totam sollicitant humani pectoris arcem.

A Nam timor aggreditur mentem, pariterque cupido
Concutit, et totam mentis depauperat urbem.
Curarum geminus turbo sic turbat avarum;
Cumque timenda timet, mens somniat ipsa timo-
[res,

Sæpe novos fingitque metus, damnique timore
Damna luit, damnique malum formidine pensat:
Sic casus varios terroris somnia monstrant.

Uxoribus fraudes, furisque sophismata, terror
Nuntiat, insultus hostis, juguloque minaces
Mentitur gladios, et flumina dira potentum.
Nunc pestes, ignes recolit, nunc concipit iras
Oceani, soloque metu jam naufragus exstat.

308 Divitis in nummo mens philosophatur in arca
Dum nummum sepelit, nummusque sepultus avari
Usibus emoritur, illum non ille, sed arca
Possidet, et totum nummi sibi vindicat usum.
Ut loculis varia nummorum fercula donet,
Injungit proprio dives jejunia ventri.
Horret avaritiam venter, propriosque negari
Miratur reditus, loculi suffragia quærit,
Sed ventri locus surdas accommodat aures.
Pabula visus habet, et convivatur ocellus,
Solutus in argento, sed venter philosophari
Cogitur, et longo patitur jejunia voto.
Non lacrymæ, non mella precum, non ipsa perorat
Pauperies hominum, quin sænore dives egenum
Devoret, et tenuem miserum facit esse crumenam.
Pauperis in lacrymis ridet, miserique labore
Pascitur, et pœnam sibimet facit esse quietem.
C Hunc dolor, hunc risus, jocus hunc, mœror tenet
[illum,

Hic gemit, hic ridet, dolet hic, dum dedolet ille.
Omnis in affectum nummi laxatur avari
Divitis affectus, nec enim datur ulla voluptas
Menti, qua possit alias deflectere vultum.
Divitias non dives habet, sed habetur ab ipsis,
Non est possessor nummi, sed possidet ipsum
Nummus, et in uummiis animus sepelitur avari.
Hos colit ipse deos, hæc idola ditat honore
Divini cultus, et nummiis numina donat.
Sic hominum ⁵⁰ ratio calcata cupidine, carni
Servit, et ancilla famulari cogitur illi.
Sic oculus cordis, carnis caligine cæcus

D Languet, et eclipsim patiens, agit otia solus.
Sic jubar humani sensus male palliat umbra
Carnis, fitque nummiis ingloria gloria mentis.
Divitiis vel divitibus non derogat iste
Sermo, sed vitium potius mordere laborat.
Non census, non divitias, non divitis usum.
Damno, si victor animus ratione magistræ
Subjectas sibi calcat opes, si denique cæcæus
Nobilis auriga ratio direxerit usum.
Nam cunctas si spargat opes, si munera fundat

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁸ Unicum. ⁴⁹ Prætonantis famæ. ⁵⁰ Animi.

Dives, et in laudem spiret, tentetque favorem
Munere lucrari, tamen hujus muneris ⁵¹ auctor,
Ductor et auriga nisi sit discretio, nullus

309 Fructus erit, quoniam laudem non dona me-
[rentur,

Sed potius mercantur eam, nisi facta decenter
Discrete fuerint, pro munere namque frequenter
Laus datur hypocrita, famæ simulatio falsa,
Simia laudis, horum umbratilis umbra favoris.

Ecce habes quomodo tenacis avaritiæ viscus hu-
manæ mentis alis auferat libertatem.

De arrogantia.

Nunc intuendum est qualiter insolentis arrogan-
tiæ ampullositas humanas mentes erigat in tumo-
rem, cujus infirmitatis contagione funesta vitiosa
hominum multitudo, dum se supra se insolenter
extollit, infra se ruinosa descendit, sibi derogans
arrogando, se deprimens erigendo, se sibi auferens
effereudo. Horum autem hominum aut verborum
solemnis pompositas, aut suspicionis mater taci-
turnitas, aut quædam actus specificatio, aut inso-
lens gestus exceptio, aut nimia corporis corruptio
exterius interiorem arguit ⁵² superbiam. Alii namque
quos servilis conditionis demittit humilitas, au-
gustam jactitant libertatem; alii, dum scurrilis
generis vilitate plebescunt, verbo tenesse sanguinis
generositate exaltant ⁵³. Alii, dum in artis grammatice
vagiens canabulis, ejusdem lactantur uberibus,
Aristotelicæ subtilitatis apicem profitentur. Alii,
dum leporiæ timiditatis gelicidiis torpescunt, solo
verborum remedio, animositatem efferunt leoninam.
Sunt alii, qui ea quæ internæ indignationis
supercilium claudit interius, exteriori evi-
denter eloquuntur silentio: Nam aliis inferiori mo-
rum gradu jacentibus, vel eis parilitate probitatis
comparibus, vel etiam elatiori fastigio dignitatis
pollentibus, mutæ collocutionis communicare
participium dedignantur: a quibus, si quis interro-
gationis suffragio verbum expostulet, tanta taci-
turnitatis intercapedine a quæstione omittetur ⁵⁴
responsio, ut eidem hæc nulla cognatione ⁵⁵ vi-
deatur affinis. Alii, suos actus specificare gauden-
tes, in multitudine singulares, in generalitate spe-
ciales, in universalitate adversi, in unitate diversi
omnifariam esse laborant. Dum alii namque exer-
centur colloquiis, isti indulgent silentiis, dum alii
lasciviis solvuntur, isti seriis implicari videntur;
dum alii seriis implicantur negotiis, isti otiantur
lasciviis. Dum alii quadam serenitatis ⁵⁶ festivitate
hilarantur in facie, isti in vultu quamdam malevo-
læ severitatis præferunt tempestatem. Alii interioris
superbiæ gestus, exterioris gestus exceptione ⁵⁷ fi-
gurant: qui tanquam terrena omnia despiciant,
supini cœlestia suspiciunt, oculos indignanter obli-
quant; supercilia exaltant, mentum superciliose

A supinant, brachia in arcus exemplant. Horum etiam
pedes terram sola articularum contractione deli-
bant. Alii vero sua corpora fœmineis compositio-
nibus nimis effeminant, qui suorum capillorum
conciliorum pectinis subsidio in tanta pace concil-
iant, ut ne lenis aura in eis possit suscitare
tumultum: luxuriantis etiam supercillii ſimbrias
forficis patrocinio demetunt, aut ab ejusdem silva
superflua exstirpando decerpunt; pullulanti etiam
barbæ crebras novaculæ apponunt insidias, ut nec
eadem paululum audeat pullulare: brachia mani-
carum angustias conqueruntur; pedes in angustis
calceorum ergastulis carcerantur. Heu! homini
unde isti fastus, ista superbia? cujus ærumnosa
est nativitas, cujus vitam laboriosa demolitur pœ-
nalitas, cujus pœnalitatem pœnialior mortis con-
cludit necessitas; cujus omne esse, momentum,
vita est naufragium, mundus exsilium: cujus vita
aut abest, aut spondet absentiam, mors autem
instat, aut minatur instantiam.

De invidia.

De superbia vero, filia nascitur, quæ maternæ
malignitatis hæreditate potitur. Hæc est invidia,
quæ continuè **310** detractionis rubiginosa de-
morsione, hominum animos demolitur. Hæc est
vermis, cujus morsu morbi data mentis sanitas
contabescit in saniem; mentis sinceritas compu-
trecit in cariem; mentis requies liquatur ⁵⁸ in
laborem. Hæc est hospes, qui apud suum hospitem
hospitio exceptus, ejus labefactat hospitium. Hæc
est possessio, pessime possidens suum possessorem,
quæ dum alios detractionis latratibus vexat,
sui possessoris animum intestino morsu perfodiens,
inquietat. Hæc est invidia, quæ in illos quos vitio-
rum absorbet infernus, a quibus corporis dotes
ratio naturæ proscibit, quos in paupertatem in-
sanæ fortunæ evomit, indignantis suæ detractionis
aculeos facit otari ⁵⁹. Sed, si quis in torrente di-
vitiarum natat cum Crœso, opes spargit cum Cyro,
in specie disputat cum Narcisso, animositate tonat
cum Turno, Herculi colludit in robore, cum Pla-
tone facie ad faciem philosophiam speculatur ⁶⁰,
cum Hippolyto castitatis speculo sigillatur, in hunc
omnes suarum detractionum aculeos expendit.
Nam audaciam furori temeritatis assignat, pru-
dentiam animi in fraudis versutias, aut in verbo-
sitate ampullositatem obliquat. Per hujus etiam
detractionem, pudor in hypocrisis degenerat. Hæc
invidiæ tabes plerosque tabefacit, qui dum alienæ
famæ nitorem detrahere conantur, primi suæ pro-
bitatis sentiunt detrimenta. His aliena prosperitas
adversa, aliena adversitas prospera judicatur. Hi
in aliena gratulatione tristantur, in aliena tristitia
gratulantur. Isti suas in aliena paupertate divitias,

VARÆ LECTIONES.

⁵¹ Actor. ⁵² Glossat. ⁵³ Insignitate præsigniunt. ⁵⁴ Dividitur. ⁵⁵ Cogitatione. ⁵⁶ Hilaritatis festivi-
tate serenantur. ⁵⁷ Conceptione. ⁵⁸ Labitur. ⁵⁹ Non emittit. ⁶⁰ Contemplatur.

suam paupertatem in alienis divitiis metiuntur. Isti aut alienæ famæ serenitatem detractorum nubilare conantur, aut ejusdem gloriam sola taciturnitate furari. Isti aut pravis interpretationibus alienæ probitatis sinceritatem fermentant, aut veris fermenta falsitatis maritant. Proh dolor, invidia quod monstruosius monstrum? quod damnosius damnum? quæ culpabilior culpa? quæ pœnalior pœna? hæc est erroneæ cæcitatibus abyssus, humanæ mentis infernus, contentionis stimulus, anxietatis aculeus. Qui sunt invidiæ motus, nisi humanæ tranquillitatis hostes, mentalis deprædationis satellites? animi laborantis vigiliæ hostiles, alienæ felicitatis excubiæ? Quid prodest alicui, si ei serenitas fortunæ prosperantis applaudit, corpus etiam purpuratione pulchritudinis hilarescat, mens insuper sapientiæ splendore præfulgeat, cum viventis invidiæ latrocinium, mentis deprædatur divitiis? fortunæ prosperantis serenitatem adversitatis vertat in nubila? decoris aurum turpitudinis convertat in scoriam? prudentiæ gloriam degloriet livor inglorius?

Remedia contra invidiam.

Si quis tamen livoris rubiginem, invidiæ tineam a mentis thesauro velit proscribere, in alieno dolore suum dolorem inveniat condolendo, alienum gaudium suum faciat congaudendo, in alienis opibus suas penset divitiis, in aliena paupertate suam luceat paupertatem. Si alienam probitatem videas famæ solemnibus celebrari, festum præconiū diem nulla facias detractioe profestum, sed tuæ declarationis meridie, alienæ probitatis lucerna in commune deducta clarius elucescat. Si quos in titulos alienæ famæ detractorum latratibus videas indulgere, a grege latrantium canum te excipias, aut admonitionis objecto, detrahentes linguas behetes, corrosiones dentes conteras, detractorum demordeas morsus.

De adulatione.

Huic prætexato vitiorum symbolo, suæ malignitatis portionem adnectit adulatio. Hujus pestilentia percutiuntur principum laterales, palatini canes, adulationis artifices, fabri laudum, figuli falsitatis. Hi sunt qui magniloqua commendationis tuba in divitum auribus clangunt; qui mellitæ adulationis favos foras eructant; qui, ut emungant munera, caput divitis oleo adulationis inungunt; prælatorum auribus pulvinaria laudum subjiciunt, qui ab eorumdem palliis aut siccitium excutiant pulverem, aut tunicam sophisticæ deplumant implunem. Isti divitum actus in quos favor famæ conspuit indignantis, suffragiis laudum redimunt mendicatis. Isti penes munera laudes, penes dona favores, penes pretium præconia famæ blandientis constituunt. Nam si in domo divitis prodigalitatis torrens eniteat, adulator in prodigalitatis laudem totus effun-

ditur; si vero hiemalis avaritiæ torporem divitis munus redoleat, adulator avarus in laude commendationis, algescit in munere: sed si munus antonomastice videatur iudum tympana postulare, adulationis poeta stylo commendationis turget altiloquo. Si vero muneris pauperies famæ mendicat suffragia, humiliori stylo famæ depauperat dignitatem; quoniam ubi muneris perorat altitudo, adulator hypocriticas laudes, famas umbratiles, de thesauro sui cordis eructat. Nam si ille pro quo munus eloquitur, tanta fuerit turpitudinis tempestate dejectus, ut in eo vix naturalium donorum fragmenta resultent, ei pulchritudinis prærogativam adulationis poemata somniabunt: minimas pusillanimitatis angustias, magnanimitatis mentientur esse palatia; humiles etiam torpentis avaritiæ latebras, prodigalitatis proferent in excessum; humilitatem etiam plebescentis generis, titulo Cæsareæ nobilitatis mentientur augustam. Quid amplius? Si apud aliquem nulla virtute a vitiis excusatum castrametetur scelerum multitudo, dum munus mediator occurrit, laudum mercenarius adulator, superficiali commendationis tunica vitiorum tenuiter colorat aspectum. E contrario vero, si totius decoris merities alicujus hilarescat in facie, lingua argenteis eloquentiæ resplendeat margaritis, mentis thalamus virtutum fulguret ornamentis, tamen, si adulationis artifex muneris gratiam non exspectet, tantæ honestatis luci cum vitiorum fastigiis, nebulas immiscere laborat. Quid est igitur adulationis inunctio, nisi donorum emunctio? Quid commendationis allusio, nisi prælatorum illusio? Quid laudis arrisio, nisi eorumdem derisio? Nam cum loquela, fidelis intellectus, interpret, verbaque fideles animi picturæ vultus voluntatis signaculum, lingua mentis soleat esse propheta, adultores a voluntate vultum, ab animo, verbum, a mente linguam, ab intellectu loquelam, amplo discessionis intervallo diffibulant. Plebrisque etenim forinseca dealbationis laude arriident, quos interna mentis subsannatione derident, plerosque exterius plausibiliter applaudendo colaudant, quos interius contradictoria derisione defraudant. Foris vultu applaudunt virgineo, intus scorpionis pungunt aculeo; foris mellitos adulationis compluunt imbres, intus detractorum evomunt tempestates.

Supplicat Alanus Naturæ.

Tunc ego continuæ narrationis aurigationem refrenans, dixi: Vellem ut rationabilibus tuæ disciplinationis propugnaculis contra furiales istorum vitiorum exercitus, meæ mentis roborares oppidulum.

Tunc illa:

Remedia contra vitia.

Ne te gulosæ Scylla voragina

VARIÆ LECTIONES.

“ Corticationis. “ Objectu. “ Pusillanimi cordis. “ Plenitudo. “ Disjungunt. “ Fundunt.

Mergat profunda nocte libidinum
 Præbe palato frena modestiæ,
 Venti tributum solve modestius,
 Imbrem Lyæi semita gutturis
 Libet modeste Bacchica pocula :
 Pota parumper, ut quasi poculis
 Bacchi putetur os dare basia.
 Frangat Lyæi lymphæ superbiam,
 Bacchi furorem flumina temperent :
 Nuptam Lyæo se Thetis offerat,
 Frenet mariti nupta tyrannidem.
 Plebæa, simplex, rara comestio
 Carnis superbiæ murmura ⁶⁷ conterat.
 Ut te tyrannus parcius urgeat,
 Semper in ista carne superbiens,
 Lentus Cupido sic agat otia,
 Frenentur in te frena libidinis,
 Languens stupescat carnis aculeus,
 Ancilla fiet sic caro spiritus :
 Largire visus pessula januæ,
 Frenes ocellos, ne nimis improbe
 Venentur extra luminis impetus,
 Prædamque menti nuntius offerat.
 Si quos habendi fervor inebriat,
312 Exire cogant, mente pecuniam,
 Mentis triumphum sentiat ambitus,
 Victi premantur colla Cupidinis.
 Non in crumenis ipsa pecunia
 Clausis moretur, pigraque dormiat,
 Nulli vacando, sed magis excubet,
 Custos honoris divitis usus :
 Si tempus adsit, si locus exigat,
 Surgat sepultæ massa pecuniæ,
 Nummos crumenæ funditus evomant.
 Quævis honori munera militent.
 Calcare si vis colla superbiæ,
 Flatus tumoris, fulmina spiritus,
 Pensa caducæ pondus originis,
 Vitæ labores mortis et apocham ⁶⁸.

Adventus Hymenæi.

Cum in hanc specialis disciplinæ semitam oratio Naturæ procederet, ecce vir subitæ apparitionis miraculo, sine omni nostræ præconsiderationis vexillo, suam præsentiam nostris conspectibus præsentavit. Qui nullius ætatis legi videretur obnoxius, nunc enim juventutis vere pubescebat, nunc maturioris ævi facies seria loquebatur, nunc vultus senectutis suleis videbatur arari. Qui sicut multimodæ ætatis vicaria facie fluctuabat, sic ejus staturam ancipitem, nunc quantitas minor humiliter dehumabat, nunc æquilibratæ mediocritatis libamina, staturæ ampliabant inopiam, nunc audaci proceritate quantitatis, giganteis contendebat excessibus. Hujus in facie nulla femineæ mollietiei vestigia resultabant, sed sola virilis dignitatis regnabat auctoritas. Hujus facies nec fletus imbribus compluta, nec risus erat lasciviis serenata,

A sed ab utroque feriatæ, modestius magis aspirabat in lacrymas. Cæsaries inducias adepta litigii, artificiosi pectinis fatebatur industriam, moderatæ tamen comptionis libramine jacebat ornata, ne si comptionibus vagaretur anomalis, in femineam demigrare videretur mollietiem. Et ne frontis aream comæ sepeliret nubecula, forcis morsum capillorum sentiebat extremitas. Hujus facies, prout virilis dignitas exposebat, a nulla pulchritudinis gratia deviabatur.

Hujus mentum nunc primam germinabat languinem, nunc ibidem herba sumbriat prolixior, nunc luxuriantis barbæ vellere silvescere videbatur. Nunc novaculæ severitas barbæ castigabat excessum. Annulli vero lapidum gemmati sideribus, manus fulguratione serenantes eximia, solem reddebant novitium.

De vestibus Hymenæi.

Vestes vero nunc grossioris materiæ vulgari artificio plebescere, nunc subtilioris materiæ artificiosissima contextione crederes superbire. In quibus picturarum fabulæ, nuptiales somniabant eventus. Picturatas tamen imagines vetustatis fuligo fere coegerat aspirare. Ibi tabulam sacramentalem testimonii, finem matrimonii, connubii pacificam unitatem, nuptiarum inseparabile jugum, nubentium indissolubile vinculum, lingua picturæ fatebatur intextum. In picturæ etenim libro umbratiliter legebatur, quæ nuptiarum exultationis applaudit solemnitas, quæ in nuptiis melodiæ solemnizet suavitas, quæ connubiis conviviarum arideat generalitas specialis, quæ matrimonia citharæ concludat jucunditas generalis. Organorum quoque artificum decuriata pluralitas, prædicti hominis decorabat incessum. Ipsi vero artifices in se sui magistri figurantes tristitiam, suis silentium indixerant instrumentis. Unde, instrumentorum officinæ quas silentii torpor faciebat elingues, aspirare videbantur in gemitum. Igitur, postquam naturæ viciniam eum localis viciniam affinitas, hæc illum signans ex nomine, cum salutis libamine, ei osculi libamen apposuit. Ex ipsius autem nominis signaculo, cæterarumque circumstantiarum loquentibus signis, Hymenæum qui venerat recognovi, quem natura sua locans in dextra, suæ dextræ dignitate donavit.

313 *Adventus Castitatis.*

Cum inter Naturam Hymenæumque quædam colloquii celebraretur festivitas, ecce virgo suæ pulchritudinis aurora blandiens universis, repentina sui adventus præsentia, sui directione itineris ad nostram aspirare videbatur præsentiam. In cujus pulchritudine tanti artificii resultabat solemnitas, ut in nullo naturæ polientis claudicaret digitus. Hujus facies nullius adventitii coloris mendicabat hypocrisim, sed rosam cum lilio disputantem in facie, mistione naturæ mirabili, plantaverat

dextera Omnipotentis. Oculi, simplicitatis disciplinæ modestia, nullius petulantia lasciviebant excursibus. Labia proprii retentiva vigoris, nec exhausta suavis, nec osculis videbantur Veneris sensisse præludia. Hujus tamen faciem desudantem in lacrymas, lacrymarum flumine crederes naufragari. Sertum vero materialiter ex liliis decussatæ insertionis connubio sibilatis, sui capitis arriserat ornamentis. Cignei tamen crinis candor dedignatus liliorum supplicare candoribus, contradictoriam jactitabat albedinem. Vestes etiam suis verioribus albedinis argumentis nivibus conclusissent, nisi pictura varios commentata colores, earum sefellisset albedinem. In his etenim, sub commento picturæ, videbatur intextum, qualiter Hippolyti castitas muro vallata constantiæ, novercalis luxuriæ oppositionibus institit refellendo. Illic Daphnes, ne virginalis feræ jacturam sustineret, fuga Phœbi fugabat illecebras. Illic Lucretia fracti pudoris dispendium mortis excludere compendio. Illic in speculo picturæ, castitatis speculum Penelopem poteram speculari. Et, ut brevi narrationis tramite subterfugienda picturæ multiloquia comprehendam, nullam nativitatis filiam suo commendationis ferculo, depictionis industria defraudavit. Aurei vero sigilli nobilitas, quæ ut jaspidium stellabat siderea multitudo, præfatæ virginis diescebat in dextera. Super sinistram autem residens turtur, sub facie elegiaci carminis, calamitosis ejulationibus, suæ vocis citharam adaptabat. Adolescentularum vero cohors, ad itineris solatium et ad obsequiale ministerium, ejus adhærebat vestigiis. Quam postquam Natura prospexit sibi loci proximitate vicinam, solemnem occursum ei obviam veniens, salutis præmio, osculi præludio, amplexus connubio, mentalem foris depinxit affectum; dumque prædictæ virginis in præfatione salutis, nomen enituit, præsentialem agnovi Castitatis adventum.

Adventus Temperantiæ.

Cumque Natura eidem festivitate colloquutionis applauderet, ecce matrona regulari modestia disciplinans incessum, ad nos videbatur sui itineris tramitem lineare. Hujus statura mediocritatis erat circumscripta limitibus. Ætas vero meridianam tendebat ad horam, vitæ tamen meridies in nullo pulchritudinis obviabat amori⁶⁹; ruina etiam senectutis, crinem suis nivibus tentabat aspergere, quem ipsa virgo humerorum spatio inordinaria fluctuatione non permiserat juvenari, sed sub disciplina ejus coquebat excessum. Vestes nec nobilis materiæ superbire gloria, nec vilitatis videbantur deflere jacturam; sed mediocritatis obedientes canonibus, nec nimis brevitatis decurtatione truncatæ, a terræ superficie peregrinantes evaserant, nec portionibus superfluis terræ faciem tunicabant, sed eam brevi osculi degustatione libabant: zona namque tunicæ moderando decursum, enormitatem re-

A vocabat in regulam. Monile autem sinus excubando vestibulis, manui negabat ingressum. In vestibus, pictura suarum litterarum fidelitate docebat, quæ in hominum verbis debeat esse circumcisio, quæ in factis circumscriptio, quæ in habitu mediocritas, quæ in gestu severitas, quæ in cibis refrenatio oris, quæ in potu castigatio gutturis. Præfatam igitur virginem pedissequarum paucitate vallatam, festinæ obviationis applausu natura suscipiens, multiplici osculorum epilogo, specificatæque salutationis auspicio, suæ dilectionis cumulum figuravit; expressaque proprii nominis expressio, Temperantiæ favorabilem ingressit adventum.

Adventus Largitatis.

Cumque amicæ salutationis munere Natura veneraretur præsentiam Temperantiæ, ecce mulier cujus pulchritudinis adjuta fulgore materialis dies, serenioris vultus speciem jactitabat, iter festinando maturans, ad nos sui gressus lineas visa est ordinare. Hujus statura dedignata pauperiem, humanæ staturæ regulam evadebat. Hujus caput non in terram humiliando depressum, faciem faciebat encliticam, sed erecta cervice ad superna suspendens intuitum, ad altiora visus legebat excursum. Hujus speciem Natura expolitione limata exculpit, ut in ea sui artificii industriam posset admirari. Diadema vero, non operis insignitate materiæ redimens paupertatem, nec ejusdem nobilitate materiæ vilitatem recuperans, sed in utroque singularem referens monarchiam, sine morsu peremptoriæ proprietatis ardebat in capite. Aureus tamen crinis gratiori igne flammantior, aureo diademati indignando videbatur præstare subsellia: qui nec forcicis apocopatæ industria, nec in tricaturæ manipulos colligatus, sed pigressiori excursionis luxuriam, limites humerorum transgrediens, terræ videbatur condescendere paupertati. Brachia, non brevitatis damnata pauperie, sed proceritatis excursu fluentia, non retro reciproca, sed in anteriora crederes transitura; manus, nullius complosionis arctationis reciprocæ, sed largæ expositionis explicatione productiles, largiendi affectabant officia. Vestes etiam ex aurcis, sericisque filis insertionis osculo conjugatis materiam sortientes, ut a materiæ generositate operis commendata subtilitas, tanti artificii gratulabatur insignibus, ut non materialem, verum etiam cœlestem manum operi crederes insudasse. In quibus, imaginaria picturæ probabilitas sophistico procurationis suæ præstigio, homines notoria avaritiæ crimine laborantes, anathematis damnabat opprobrio; largitatis vero filios famæ præconiis titulos, benedictionis gratia compensabat. Præfata igitur mulier solo asseclarum vallata ternario, cum sui gressus maturationi insisteret, ecce, Natura celebri occursum illius amicans incessus, osculum salutatione dimidians, salutationem osculo syncopabat. Ejus formæ specialis insignitas, habi-

⁶⁹ Bruma.

tus specificati curialitas, gestus individualitas, Largitatis dum promulgarent adventum, nomen in salutatione resultans, ejusdem rei fidem a nube dubitationis excepi.

Adventus Humilitatis.

Dum Natura Largitati primitivæ salutationis, amicæque applausionis jura persolveret, ecce puella lentitudine pigritantis gressus morosior, columbini vultus placiditate serenior, modicitate staturæ castigatioris humilior, ad nos divertere testudinei gressus modestia, videbatur. Staturæ tamen humilitati, gratia pulchritudinis venerat in patronum: quæ mechanicis humani artificii usurpata fallacis, sed vivo fonte naturæ scaturientis, totum corpus decoris afflaverat ornamento. Hujus crinis tanta fuerat forficis demorsione succisus, ut apocaptionis figura fere in vitium transmigraret. Capillos vero quodam exorbitationis diversiclinio devagantes, inexplicabili intricatione complicitos, inter se crederes litigare. Caput demissione profunda dejectum, humiliter encliticabat in terram. Vestes non a nativo colore materiæ appositivi coloris adulteratione degeneris, suburbanæ materiæ vulgaritatem artificiosæ operationis defendebant subsidio. Ibi fabulosis picturæ commentis legebatur inscriptum, qualiter in virtutum catalogo Humilitas insignitatis vexillo præfulgeret; Superbia vero sacramentali virtutum synodo excommunicationis suspensa caractere, extremæ relegationis damnaretur excidio. Huic igitur adventanti, **315** Natura enixiori festinatione veniens in occursum, salutationis suæ ferculum osculorum melliniens condimento, vultum dilectionis exhibuit medullatæ. In specificatōnis vero personæ idiomatibus, mihi Humilitatis resultavit adventus.

Querulosa Naturæ collocutio cum Hymenæo, et virginibus prædictis.

Cum Hymenæus, prætaxatæque virgines in Naturæ facie, intestinæ conquestionis faciem exemplarent, internique doloris ideas in forinsecæ lacrymationis icones producere molirentur, ecce Natura verbis verba præveniens, ait: O sola humanæ ænebrositatis luminaria, occidentis mundi sidera matutina, naufragorum tabulæ speciales, Portus mundialium fluctuum singulares! radicatæ cognitionis maturitate cognosco quæ sit vestri conventus ratio, quæ adventus occasio, quæ lamentationis causa, quæ doloris exordia. Homines etenim sola humanitatis specie figurati, interius vero belluinæ enormitatis deformitate dejecti, quos humanitatis chlamide doleo investisse, a terrenæ inhabitationis patrimonio vos exhæredare conantur, sibi terrenum funditus usurpando dominium, vos ad cælesti domicilium repatriare cogentes. Quoniam ergo res mea agitur, cum familiaris paries inflammatur incendio, vestræ compassioni compatiens, vestro dolori condolens, in vestro gemitu meum lego gemitum, in vestra adversitate meum invenio detrimentum. De contingentibus igitur nihil omittens,

A in me finem proprium consecuta, prout valeo brachium meæ potestatis extendere, eos vindicta vitio respondente percutiam. Sed quia excedere limitem meæ virtutis non valeo, nec meæ facultatis est, hujus pestilentia virus omnifariam extirpare, meæ possibilitatis regulam prosecuta, homines prædictorum vitiorum anfractibus irretitos anathematis cauteriabo caractere.

Genium vero qui mihi in sacerdotali ancillatur officio, decens est suscitari, qui eos a naturalium rerum catalogo, a meæ jurisdictionis confinio, meæ judiciaræ potestatis assistente præsentia, vestræ assensionis conveniente gratia, pastoralis virga excommunicationis eliminet. Cujus legationis Hymenæus erit probatissimus executor; penes quem stellantis elocutionis astra lucescunt, penes quem examinatis consilii locatur armarium.

Legatio Hymenæi cum Naturæ litteris ad Genium.

Tunc astantes a suæ conquestionis lacrymis feriantes, profunda caput demissione, submissee gratiarum actiones naturæ abundantis professione solvunt; Hymenæus vero in præsentiali Naturæ conspectu sese genibus arcuatis humilians, destinatæ legationi sese fatebatur obnoxium. Tunc illa schedulam papyream hujusmodi exemplaris carminis inscriptione signavit.

Natura, Dei gratia, mundanæ civitatis prima vicaria procreatrix, Genio sibi alteri similem, eique per omnia serenatis fortunæ blanditiis amari.

C Quoniam similia dissimilium aspersione, et similibus sociali habitudine gratulantur, in te velut in speculo Naturæ radiante similitudine inveniendome alteram, nodo dilectionis præcordialis astringor, aut in tuo profectu proficiens, aut in tuo defectu æqua lance deficiens, quare circularis debet esse dilectio, ut tu talione dilectionis respondeas. Patrati sceleris evidentia, clamoris gerens imaginem, humani generis naufragium tibi evidenter eloquitur. Vides enim qualiter homines originalis naturæ honestatem bestialibus illecebris inhonestent, humanitatis privilegiam exuentes naturam, in **316** bestias, morum degeneratione transmigrant, Veneris in consequentia affectus proprios consequentes, gulositatis vorticibus naufragantes, cupiditatis vaporibus æstuantes, alis superbiæ ficticiis evolantes, invidiæ morsibus indulgentes, adulationis hypocrisi alios deaurantes. His vitiorum morbis nemo medicinalibus instat remediis; hunc scelerum torrentem nemo obice defensionis castigat: hos facinorum fluctus, nemo portus stabilitate refrenat. Virtutes etiam tantam hostilis conflictus ingruentiam sustinere non valentes, ad nos tantum defensionis asylum, et vitæ remedium confugiunt. Quoniam ergo res nostra communi degradatione vexatur, et precibus mellienis, tibi obedientiæ virtute præcipiens, et jubendo moneo, et monendo jubeo, quatenus omni excusationis sophismate relegato, ad nos matures accessum, ut me

mearumque Virginum assistentis præsentia, abominatiōnis filios a sacramentali Ecclesiæ nostræ communione sejungens, cum debita officii solemnitate, severa excommunicationis virga percussit.

Post hæc, illa epistolam sigillari signaculo consignatam, in quo nomen imaginemque Naturæ peritiam artificialis exsculperat, legato tradidit delegandam. Tunc Hymenæus solemniori vultu lætitiæ gratiarum actiones epilogs, et legationem destinatam initians, suosque a sopore pigritiæ excitans consodales, jussit ut suis invigilantes organicis instrumentis, a somno silentii eadem excitarent, et ad harmonici melodiomatici modulos invitarent. Tunc illi quibusdam procemiis sua illicientes instrumenta, vocem deformiter uniformem, dissimilitudine similem, multiformi modulo picturabant :

Jam tuba terribili bellum clangore salutans
Intonuit, cognati loquens præludia belli,
Mugitu simili similem signando tumultum.
Aera lædebat mendaci vulnere cornu,
Devia vox hujus, vox hujus anormala nescit
Organicis patere modis, atque favere
Spernit, et effrenem miratur musica cantum.
Grataque vox citharæ serenans gratius istis
Mellitæ tribuit auri convivia vocis,
Quæ cantus varii faciem variando colorans,
Nunc lacrymas in voce parit, mentita dolorem;
Nunc falsi risus, sonitu mendacia pingit,
Et lyra quæ semper cantu philomenat amœno,
Dulcius alliciens, oculisque procœmia somni
Lectitat, et sepelit offensæ murmura mentis
Fistula, quæ noctu solers vigil excubat, imo
Excubiis voce compensat damna soporis :
Auribus arrisit per quem fit cætera cordis
Saxea durities, mentisque liquescere duræ
Cogitur asperitas, propriumque fugare rigorem.
Hunc vocis cursum, tantumque volucris acumen
Obtusæ vocis tardabant tympana gressu.
Nec tamen omnino cantus fraudatur honore,
317 Verbere si quis ea subtili verberet ictu,
Suscitet atque manus tractu delibet amico,
Aeris exhausti tractu sociata profundo.
Cum dulci strepitu ructabant organa ventum,
Dividitur juncta, divisaque jungitur horum
Dispar comparitas cantus, concordia discors,
Imo dissimilis similis dissensio vocum.
Plebæo sonitu mendica voce sonabant,
Cymbala, quæ nostris nunquam clamando perorant
Auribus, auditus hominum vix digna mereri.
Nullus erat major, melior, vel gravior illo,
Quo concludebat prædictis cantibus unus,
Dulcis pentasonæ cantus, vestigia cujus,
Cujus adorabat vocem plebs æmula cantum.
Et quæ cum cithara discordi disputat ore,
Psalterii condita favo, mellita sapore,
Insonuit vox grata ferens munuscula cantus.
Sistræ puellaris tactum poscentia dextræ,

Linguæ femineæ, Martis belique prophetæ,
Vocis inauditæ miracula voce canebant.

Resumit Natura suam querulosam locutionem.

Igitur Hymenæo mysticæ legationis mysteriis indulgente, Natura ærumnosæ conquestionis elegiacam orationem contexens, illorum recensebat injurias, quorum ingruente flagitio, suæ reipublicæ majestas, profundi detrimenti abundantem senserat læsionem. Inter quos, unum præ cæteris accuratius stimulis reprehensionis arguebat, qui præ aliis incurialius certabat dedecorare Naturam. Cum quævis gratia nobilitatis blandiretur naturæ, cum suis muneribus amicaretur prudentia, cumque magnanimitas erigeret, largitas erudiret, tamen, quia universa massa modici fermenti asperitate laborabat, unius virtutis occidens, cæterarum virtutum orientem funditus nubilabat. Unius probitatis eclipsis, cæterarum probitatum sidera recessu ecliptico mori cogebat. Cumque Largitas ad suum alumnium ista spectare videret convitia, non audens defensionis pallio ejusdem vitia colorare, cum humili capitis demissione decidua, ad lacrymarum confugit remedia.

Natura consolatur Largitatem et Prodigalitatem reprobat.

Natura perpendens quid capitis demissio, quid lacrymarum figuraret emissio, ait : O Virgo, cujus præsignii architectatione humana mens virtutum destinatur palatium per quam homines favorabilis gratiæ præmia consequentur ; per quam ætatis aureæ antiquata sæcula reviviscunt ; per quam homines se glutino amicitæ præcordialis astringunt ; æterna usia æternali suæ noys osculo generando producens, mihi sororem largita est uterinam. Non solum te mihi nativæ consanguinitatis zona confibulat, verum etiam, perdux amoris nexus concatenat. Unde a meæ voluntatis examine, tuæ discretionis libra voluntatem tuam non patitur aberrare : tanta enim unio conformitatis **318**, imo, unitas unitionis fideli pace nostras mentes conciliat, ut non solum illa unio simulatoria, unitatis vestiatur imagine, verum etiam unitionis phantasia deposita, ad identitatis aspiret essentiam. Quare, in neutram alicujus injuria debacchatur, quæ non grassetur in alteram, neutri alicujus illecebra novercatur, quæ non inimicetur et alteri. Quare, qui impudicæ patratiōnis clamante blasphemiam, meæ dignitatis titulum effeminare laborat, injuriosæ vexationis instantia, tuo honori derogare conatur. Ille etiam qui excedentis prodigalitatibus effluxu naturæ donis abutitur, fortunæ muneribus damno nimie dilapidationis exiit. Sic quoque prodigalitatibus meretricata communitas, mentiēdo largitatis profitetur honorem, divitiarumque torrens, paupertatis derivatur in aridum ; sapientiæ splendor fatuitatis deviat in occasum ; magnanimitatis rigor laxatur in temeritatis audaciam. Quadam ergo admiratione fatigor, cur in damnatione illius qui nos

cæteris damnosius damnificare contendit, lacrymarum diluvium non valeas refrenare.

Tunc Largitas, certiori remedio a regione vultus rivulum lacrymarum absentans, capitisque demissionem revocans ad superna, ait : O nativorum omnium originale principium ! O rerum omnium speciale subsidium ! O mundanæ regionis regina ! O suprema cælestis principis fidelis vicaria, quæ sub imperatoris æterni auctoritate, fidelem administrationem nulla fermentatione corrupis. Cui universitas mundialis originis speciei exigentia obedire tenetur, prout intimæ cognitionis expressa parilitas exigit, me tibi aurea dilectionis catena connectit.

Illi igitur qui suam naturam damno venundans, te insultu nimix rebellionis impugnat, mihi coequatæ concussionis importunitate repugnat. Qui, quamvis umbratili credulitatis deceptus imagine, meis se credat commilitare comitiis, hominesque histrionali prodigalitatibus figuratone decepti, in eo Largitatis odorent vestigia, tamen a nostræ amicitiationis beneficio longa relegatione suspenditur. Sed, quia nostrum est erroneæ divagationis anfractibus compati condolendo, in ejus insensatæ voluntatis exhibitione pestifera, non valeo non moveri.

Adventus Genii.

Cum inter has virgines dramaticæ collocutionis intercalaris celebraretur collatio, ecce Genius, organicorum instrumentorum applaudente lætitia, nova apparitionis resultatione comparuit. Cujus statura mediocritatis canone modificata decenter, nec de diminutione querebatur apheresis, nec de superfluitatis prothesi tristabatur, cujus caput pruinosi canitiei crinibus investitum, hiemalis senii gerebat signaculum : facies tamen juvenili expolita planitie, nulla erat senectutis exaratione sulcata. Vestes vero opere sequente naturam, hujus vel illius nescientes inopiam, videbantur, nunc serenari hyacintho, nunc colore succendi coccineo ; nunc bysso expressius candidari : in quibus, rerum imagines momentanee viventes, toties exspirabant, ut a nostræ cognitionis laberentur indagine. Ille vero calamum papyreæ fragilitatis nunquam a suæ inscriptionis ministerio feriantem manu ferebat in dextera ; in sinistra vero, pellem novaculæ demorsione pileorum cæsarie denudatam, in qua styli obsequentis subsidio, imagines rerum ab umbra picturæ ad veritatem essentialis transmigrantes, vita sui generis donabantur ; quibus deletionis morte sopitis, novæ nativitatis ortu, aliæ revocabantur ad vitam. Illic Helena, suo decore semidea, quæ mediante pulchritudine sua, pulchritudo poterat nuncupari. Illic in Turno fulmen audaciæ, vigor regnat in Hercule. Illic in Capaneo gigantea ascendebat proceritas ; in Ulysse vulpina vigeat calliditas. Illic Cato pudicæ sobrietatis nectare debriabatur mirabili. Plato ingenii splendore rutilabat sidereo. Illic stellata cauda Tulliani pavonis rutilabat. Illic Aristoteles sententias ænigmaticarum locutionum latibu-

lis involvebat. Post hujus inscriptionis solemnitatem, dexteræ manui continuæ depictionis fatigatæ laboribus, sinistra manus 319 tanquam sorori fessæ subveniens, picturandi officium usurpabat ; dextera manu pugillaribus potita ; quæ ab orthographiæ semita falsigraphiæ claudicatione recedens, rerum figuras, imo, figurarum larvas umbratiles semiplena picturatione creabat. Illic Thersites turpitudinis pannositate vestitus, peritioris fabricæ solertiam postulabat. Illic Paris incestuosæ cupidinis mollitie figurabatur. Illic Ennii versus a sententiarum venustate jejuni, artem metricam effreni transgrediebantur licentia. Illic Pacuvius nesciens narrationis modificare curriculum, in retrograda serie sui tractatus locabat initium.

Quomodo Veritas comitabatur Genium.

His ergo picturæ solertiis Genio solemniter operam impendenti, Veritas tanquam patri filia verecunda ancillatione obsequens assistebat, quæ non pruritu aphrodites promiscuo propagata, sed hoc solo Naturæ natique geniali osculo fuerat derivata, cum Ilem speculum formarum meditantem, æternalis salutavit idea, eam iconiæ interpretis interventu vicario osculata. Hujus in facie divini pulchritudinis deitas legebatur, nostræ mortalitatis aspernata naturam. Vestes vero cælestis artificis dexteram eloquentes, indefessæ rutilationis splendentibus inflammatæ, nullis poterant vetustatis tineis cancellari : quæ virgineo corpori tanta fuerant connexionem conjunctæ, ut ulla exultationis diæresis eas aliquando faceret virginali corpori pharisæas. Aliæ autem tanquam adventitiæ naturæ, præcedentibus appendiciis, nunc oculis visus offerrebant libamina, nunc oculatorum sese figurabantur indagini. Ex opposito, veritati falsitas inimicans stabat attentior, cujus facies turpitudinis nubilata fulgine, nulla in se naturæ munera fatebatur, sed senectus faciem rugarum vallibus submitteus, eam universaliter implicans collegerat. Caput nec crinis vestimento videbatur indutum, nec pepli velamentum excusabat calvitium, sed panniculorum infinita pluralitas, quos filiorum pluralis infinitas ei texerat vestimentum. Hæc autem, picturæ veritatis latenter insidians, quidquid illa conformiter informabat, ista informiter deformabat.

Quomodo Natura occurrit Genio adventanti.

Natura igitur suo gressui laxiores concedens habenas, solemnem occursum solemniter exhibendo, oscula nullo illicitæ Veneris fermentata veneno, sed mystici signantia cupidinis amplexus, etiam mysticæ dilectionis concordiam figurantes, Genio exhibuit adventanti.

Alloquitur Genius Naturam.

Mutua gratulatione expletionis termino consummata, Genius induxit silentium, manu postulante silentia, consequenter vero in hanc locutionis formam suæ vocis monetavit materiam : O Natura, non sine internæ spirationis afflatione divina, a tuæ discretionis libra istud imperiale processit edi-

etum, ut omnes qui abusiva desuetudine, nostras leges aboletas reddere moliantur, et in nostræ solemnitatis feria feriantes, anathematis gladio feriantur. Et quia lex hujus promulgationis legitimæ, legem justitiæ non oppugnat, tuique libra iudicii meæ discretionis sedet examini, tuæ edictionis regulam ocius roborare maturo. Quamvis enim mens mea hominum vitiis angustiata deformibus, in infernum tristitiæ peregrinans, lætitiæ nesciat paradisum, tamen in hoc amœnantis gaudii odorat primordia, quod te mecum videat ad debitæ vindictæ suspiria suspirare. Nec mirum, si nostrarum voluntatum unione conformi, concordiæ reperio melodiam, cum unius ideæ exemplaris notio nos in nativum esse produxerit, unius officialis administrationis conformet conditio, cum nostras mentes non superficiali dilectionis vinculo amor jungat hypocrita, sed interna animorum nostrorum **320** latibula, casti amoris pudor inhabitet. Dum hoc verborum compendio Genius suæ orationis formaret excursus, suæ exclamationis quasi aurora nascente, tristitiæ tenebras paulisper abstractans, salvo suæ dignitatis honore, Natura Genio gratiarum jura persolvit.

Hic promulgat Genius excommunicationem prætaxatis.

Tunc Genius post vulgaris vestimenti depositionem sacerdotalis indumenti ornamentis celebrioribus infulatus, sub hac verborum imagine, prætaxatam excommunicationis seriem a penetralibus mentis forinsecus evocavit, hoc locutionis præcedente curriculo : auctoritate superessentialis Usiæ, ejusque notionis æternæ, assensu cœlestis militiæ, naturæ etiam, cæterarumque virtutum ministerio

A suffragante, a supernæ dilectionis osculo separetur, ingratiitudinis exigente merito, a naturæ gratia degradetur, a naturalium rerum uniformi concilio segregetur, omnis qui aut legitimum Veneris obliquat incëssum, aut gulositatis incurrit naufragium, aut ebrietatis sentit insomnium, aut avaritiæ sitiens experitur incendium, aut insolentis arrogantia umbratile ascendit fastigium, aut præcordiale patitur livoris exitium, aut adulationis amore communicat fictitium. Qui autem a regula Veneris exceptionem facit anormalam, Veneris privetur sigillo. Qui gulositatis mergitur in abisso, mendicitatis erubescencia castigetur. Qui ebrietatis lethæo flumine soporatur, perpetuæ sitis vexetur incendiis. Ille in quo sitis incandescit habendi, perpetuas egestates incurrat. Qui in præcipitio arrogantia exaltatus, spiritum elevationis eructat, in vallem dejectæ humilitatis ruinose descendat. Qui alienæ felicitatis divitias sine detractionis invidendo demordet, primo se ibi hostem inveniat. Qui adulationis hypocrisi a divitibus venatur munuscula, sophistici meriti fraudetur præmio.

B Postquam Genius hujus anathematis exterminio finem orationi concessit, huic imprecationi applaudens Virginum assistentia festino confirmationis verbo Genii roboravit edictum, lampadesque cererorum in manibus virginum suis meridianes luminibus in terram cum quadam aspersione et demissione, extinctionis videbantur sopore dejectæ.

Conclusio operis.

C Hujus imaginariæ visionis subtracto speculo, me ab extasi excitatum in somno, prior mysticæ apparitionis dereliquit aspectus.

ALANI DE INSULIS ANTICLAUDIANUS

SIVE

DE OFFICIO VIRI BONI ET PERFECTI LIBRI NOVEM

A R. D. Carolo de Visch, priore Dunensi, etc., recogniti et varie illustrati.

AD LECTOREM.

En tibi, Lector, Anticlaudianum exacta diversorum exemplarium collatione, castigatissimum, et auctori suo restitutum, cui illum subduxerat is qui, anno Domini 1611, eum Antuerpiæ in lucem protrusit, plane incultum et confusum, sine ulla capitum distinctione, sine auctoris præfationibus, quarum loco et titulo, partem aliquam reposuit summarii immediate sequentis, imo, sine ipsius auctoris nomine : quod tamen expriment communiter omnes, qui Alani scripta recensent, præferuntque antiquiora mss. exem-